

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Tuija Hätönen

Lahjoitukset yleishyödyllisen yhdistyksen taloushallinnossa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Tradenomi

Liiketalouden tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

Lokakuu 2020

Tekijä(t) Otsikko	Tuija Hätönen Lahjoitukset yleishyödyllisen yhdistyksen taloushallinnossa
Sivumäärä Aika	53 sivua + 2 liitettä Lokakuu 2020
Tutkinto	Tradenomi
Tutkinto-ohjelma	Liiketalouden tutkinto-ohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	-
Ohjaaja	Iiris Kähkönen
<p>Suomessa toimii paljon yleishyödyllisiä yhdistyksiä. Monien näiden yhdistysten yksi tulonlähde on yksityishenkilöiltä saadut vastikkeettomat rahalahjoitukset. Tässä opinnäytetyössä selvitetään, miten näitä lahjoituksia tulisi käsitellä yhdistyksen taloushallinnossa.</p> <p>Opinnäytetyön alun teoriaviitekehelyssä perehdytään siihen, minkälaisia ovat yleishyödylliset yhdistykset ja niiden taloushallinto. Sen jälkeen selvitetään, miten lahjoituksia tulisi käsitellä yhdistyksen kirjanpidossa, verotuksessa, budjetoinnissa ja raportoinnissa. Yhdistysten lahjoitusten keräämiseen vaikuttaa keskeisesti rahankeräyslaki. Kaikki yhdistykset, jotka pyytävät ihmisiltä lahjoituksia, tarvitsevat rahankeräysluvan. Tämä lupa haetaan Poliisihallitukselta. Rahankeräyslaki uudistui 1.3.2020, joten opinnäytetyön aihe on sen takia hyvin ajankohtainen. Lahjoituksia keräävien yhdistysten tulee huolehtia, että lahjoitusrahat menevät myös perille kerättyyn tarkoitukseen. Siksi yhdistysten tulee kiinnittää huomiota väärinkäytösten ehkäisyyn.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin käyttämällä sekä kvalitatiivista että kvantitatiivista menetelmää. Opinnäytetyöhön kuuluu kaksi haastattelua. Haastattelujen lisäksi siihen kuuluu yhden yhdistyksen jäsenille suunnattu kyselytutkimus. Yhdistys voi hyödyntää kyselytutkimuksen tuloksia oman toimintansa kehittämiseksi. Toinen haastateltavista oli kyselytutkimuksessa olevan yhdistyksen toiminnanjohtaja ja toinen oli Vastuullinen Lahjoittaminen ry:n pääsihteeri.</p> <p>Opinnäytetyön tuloksena huomattiin, että lahjoitukset vaikuttavat moniin eri osa-alueisiin yhdistyksen taloushallinnossa. Yhdistyksessä toimivilla tulee siis olla osaamista niiden käsitteeseen. Haastatellulta yhdistykseltä tuota osaamista löytyi. Lisäksi opinnäytetyön kyselytutkimuksessa selvisi, että siihen vastanneet yhdistyksen jäsenet olivat ahkeria lahjoittajia. Useimmat heistä lahjoittivat monta kertaa vuodessa. Vastaajat kokivat saavansa hyvin tietoa mihin lahjoituksia on käytetty. Kuitenkin varsinkin nuoremmat lahjoittajat halusivat lisää tietoa siitä, mitä rahoilla on saatu aikaisiksi. Kyselyn tuloksissa kävi ilmi, että yhdistyksen toiminta täytyy olla merkittävää, jotta lahjoittaja haluaa antaa sille lahjoituksia.</p>	
Avainsanat	Taloushallinto, lahjoitukset, yleishyödyllinen yhdistys

Author(s) Title	Tuija Hätönen Donations in the financial administration of a non-profit association
Number of Pages Date	53 pages + 2 appendices October 2020
Degree	Bachelor of Business Administration
Degree Programme	Economics and Business Administration
Specialisation option	-
Instructor	Iiris Kähkönen
<p>There are many non-profit associations in Finland. One source of income for many of these associations is gratuitous monetary donations from individuals. This thesis explains how these donations should be handled in the association's financial administration.</p> <p>The theoretical framework in the beginning of this thesis introduces non-profit associations and their financial administration. It then examines how donations should be treated in the association's accounting, taxation, budgeting, and reporting. The Money Collection Act has a key impact on the collection of donations from associations. All associations that ask people for donations need a money collection permit. This permit is requested from the National Police Board (Poliisihallitus). The Money Collection Act was renewed on March the 1st in 2020, so the topic of the thesis is very timely. Associations that collect donations must ensure that the donations also reach the purpose for which they were collected. Therefore, associations should pay attention to the abuse prevention.</p> <p>This thesis was carried out using both qualitative and quantitative methods. The thesis includes two interviews. In addition to the interviews, it includes a survey of members of one association. The association can use the results of the survey to develop its own operations. One of the interviewees was the executive director of the association in the survey and the other was the Secretary General of the Vastuullinen Lahjoittaminen ry.</p> <p>As a result of the thesis, it was noticed that donations affect many different areas of the association's financial management. Those working in the association must therefore have the skills to handle them. That expertise was found in the interviewed association. The survey of the thesis revealed that the members of the association who responded to it were diligence donors. Most of them donated many times a year. Respondents felt well informed about where donations have been used. However, younger donors wanted more information about how the money has been spent. The results of the survey revealed that the activities of the association must be significant to the donor to make donations to it.</p>	
Keywords	Financial administration, donations, non-profit association

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Opinnäytetyön aihe	1
1.2	Opinnäytetyön tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset	2
1.3	Opinnäytetyön muoto ja tutkimusmenetelmät	3
2	Yleishyödylliset yhdistykset ja niiden taloushallinto	4
2.1	Yhdistysten erilaisen muodot	4
2.2	Yhdistysten taloushallinto	6
2.2.1	Kirjanpito	6
2.2.2	Verotus	9
2.2.3	Budjetointi, talousarvio ja rahoituslaskelma	10
2.2.4	Sisäinen raportointi ja lahjoittajille tiedottaminen	12
3	Lahjoitukset yleishyödyllisessä yhdistyksessä	13
3.1	Rahankeräyslupa	13
3.1.1	Pienkeräyslupa	16
3.1.2	Tilanteet, jolloin rahankeräyslupaa ei tarvita	16
3.2	Testamentit lahjoituksina	17
3.3	Lahjoitusten väärinkäytön ehkäisy	18
3.3.1	Tilin- ja toiminnantarkastus	19
3.3.2	Sisäinen valvonta	21
4	Opinnäytetyön toteutus	22
4.1	Tutkimuksen kohteena oleva yhdistys	23
4.2	Kyselytutkimus	24
4.3	Kyselylomake	24
5	Haastattelun ja kyselyn tulokset	26
5.1	Yksityishenkilöiden lahjoitusten vaikutukset yleishyödylliseen yhdistyksen taloushallintoon	26
5.1.1	Lahjoitusten käsittely yhdistyksen kirjanpidossa ja verotuksessa	27
5.1.2	Lahjoitusten käsittely yhdistyksen raportoinnissa ja budjetoinnissa	28
5.1.3	Rahankeräyslupa ja väärinkäytösten ehkäisy	29
5.2	Kyselytutkimuksen tulokset	30
5.2.1	Kyselyyn vastanneiden taustatiedot	30
5.2.2	Yleishyödyllisille yhdistyksille tehdyt rahalahjoitukset	33
5.2.3	Lahjoittajille tärkeät asiat	36

5.2.4	Toivotuimmat lahjoitusrahojen viestintätavat	40
5.2.5	Testamenttilahjoitus ja muut kyselyssä ilmi tulleet tulokset	42
5.3	Muut opinnäytetyössä esiin nousseet asiat	43
6	Yhteenveto tutkimustuloksista	45
6.1	Tutkimuskysymysten ja tutkimusongelman ratkaisu	45
6.2	Yhteenveto lahjoittajille suunnatusta kyselystä	46
6.3	Työn luotettavuuden ja pätevyyden arviointi	47
6.4	Jatkotutkimusehdotukset	48
	Lähteet	50
	Liitteet	
	Liite 1. Lahjoittajille tehty kysely	
	Liite 2. Haastattelujen teemat	

1 Johdanto

1.1 Opinnäytetyön aihe

Suomea sanotaan yhdistystoiminnan luvatuksi maaksi. Tälle väitteelle riittää perustetta, sillä suomalaisia yhdistyksiä on yli 100 000 ja niissä on arvioitu olevan yhteensä 14 miljoonaa jäsentä. Tämä tarkoittaa sitä, että moni meistä suomalaisista on tavalla tai toisella mukana yhdistysten toiminnassa. Moni meistä on enemmänkin kuin vain yhden yhdistyksen jäsen. Yhdistymisvapaus kuuluu Suomen perustuslaissa taattuihin perusoikeuksiin. (Liiri 2019.)

Yhdistykset ovat yhteiskunnalle merkittäviä, sillä ne lisäävät ihmisten osallisuutta ja täydentävät osaltaan julkisen sektorin palveluita. Tutkimusten mukaan koronapandemian aiheuttama kriisi on entisestään vahvistanut kolmannen sektorin roolia julkisen sektorin kumppanina. Yhdistykset ovat yksi osa kolmatta sektoria. Suomalaisista 40 % osallistuu vapaaehtoistoimintaan. Suuri osa tästä vapaaehtoistoiminnasta tehdään yhdistyksissä. Vaikka monet yhdistykset toimivatkin vapaaehtoisten voimin, ovat yhdistykset myös merkittäviä työllistäjiä. Suomessa työnantajina toimii yli 7000 järjestöä. Näihin järjestöihin kuuluu yhdistysten lisäksi muun muassa säätiöitä. Palkkatyötä kolmannella sektorilla tehdään vuosittain yli 75 000 henkilötyövuotta. Työnantajina toimii eniten kulttuuri-, liikunta- ja harrastustoiminnan yhdistyksiä. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2020; SOSTE; Ruuskanen & Selander & Anttila 2013, 17–18, 20.)

Yhdistysten toiminnan pyörittämiseen tarvitaan myös rahaa. Rahat yhdistysten toimintaan kerätään mitä moninaisimmilla tavoilla. Yleisiä yhdistysten toiminnan rahoittamisen tapoja ovat jäsenmaksut, arpajaiset, kannatustuotteiden myynti ja myyjäiset. Monille vanhemmille on tullut tutuksi mokkapalojen resepti, kun mokkapaloja on leivottu myyjäisiin oman lapsen urheiluharrastuksen rahoittamiseksi. Yhdistysten on mahdollista hakea toimintansa menoihin myös julkista rahoitusta.

Näistä eri yhdistysten rahoitusmuodoista olen valinnut opinnäytetyössäni tutkittavaksi yksityishenkilöiden antamat rahalahjoitukset yhdistyksille. Yhdistysten saamien lahjoitusten kirjo on laaja. Yksityishenkilö voi lahjoittaa pienen tai suuren summan. Lahjoittamista on yhtä lailla viiden sentin kolikon tiputtaminen keräyslippaaseen, kuin ison omai-

suuden testamenttaaminen yhdistykselle. Tuoreen tutkimuksen mukaan 26 % suomalaisista on viime kuukausina lahjoittanut rahaa hyväntekeväisyyteen (Suomen Kyselytutkimus Oy).

Tässä opinnäytetyössä selvitän, miten rahalahjoituksia kuuluu käsitellä yhdistyksen taloushallinnossa, minkälainen prosessi rahankeräyslavan anominen on sekä miten yhdistys voi ennaltaehkäistä rahojen väärinkäytöksiä. Selvitan myös lahjoittajien näkökulmaa yleishyödylliselle yhdistykselle lahjoittamisesta. Suomessa toimii paljon eri alojen yhdistyksiä. Opinnäytetyössäni perehdyn tarkemmin yhteen yleishyödylliseen yhdistykseen, jonka tuloista lahjoitukset muodostavat ison osan.

Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöitä on tehty yhdistysten varainhankinnasta sekä yhdistysten kirjanpidosta, mutta Theseus-tietokannasta ei löytynyt selvityksiä yksityishenkilöiden lahjoitusten vaikutuksesta yleishyödyllisen yhdistyksen taloushallintoon. Minulle tarjoutui mahdollisuus pureutua yhden yleishyödyllisen yhdistyksen lahjoituksiin haastattelun ja kyselytutkimuksen muodossa. Minulla oli myös kiinnostusta tietää lahjoittajan näkökulmasta, mitä lahjoittamilleni rahoille tapahtuu yleishyödyllisen yhdistyksen taloushallinnossa. Taloushallinnolla tarkoitan yhdistyksen ulkoista ja sisäistä laskentatoimea. Ulkoiseen laskentatoimeen kuuluu esimerkiksi yhdistyksen kirjanpito ja verotus. Sisäiseen laskentatoimeen kuuluu taas budjetointi ja raportointi. Aihe on myös hyvin ajankohtainen. Uusi rahankeräyslaki astui voimaan 1.3.2020. Tämä laki koskee myös lahjoituksia saavia yhdistyksiä. (Sisäministeriö 2020.)

Opinnäytetyön aihe on rajattu niin, että sen ulkopuolelle jäävät yritysten ja yhteisöjen tekemät lahjoitukset yhdistyksille. Myös erilaiset apurahat ja avustukset on rajattu selvityksen ulkopuolelle. Opinnäytetyössä teoriaviitekehelyksessä keskitytään vain rekisteröityihin yleishyödyllisiin yhdistyksiin. Näin ollen säätiöiden toiminta ei kuulu aihealueeseen. Yleishyödyllisen yhdistyksen muita varainhankinnan muotoja kuin lahjoituksia ja testamenttisaantoja ei tässä selvityksessä käsitellä.

1.2 Opinnäytetyön tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Tämän opinnäytetyön tutkimusongelma on, miten yksityishenkilöiltä tulevat lahjoitukset vaikuttavat yleishyödyllisen yhdistyksen taloushallintoon. Tutkimusongelman lisäksi opinnäytetyössä selvitetään tutkimuskysymyksiä. Ensimmäinen tutkimuskysymys on, miten lahjoituksia käsitellään yhdistysten kirjanpidossa, verotuksessa, raportoinnissa ja

budjetoinnissa. Toinen tutkimuskysymys kysyy, mikä on rahankeräyslupa ja milloin yhdistys tarvitsee sitä. Kolmannessa tutkimuskysymyksessä pohditaan, miten yhdistyksissä ehkäistään lahjoitusten väärinkäyttöä. Neljännessä tutkimuskysymyksessä selvitetään, millä tavoilla lahjoittajat toivovat saavansa yhdistyksiltä tietoa rahojen käytöstä.

Ensimmäinen tutkimuskysymys avaa yhdistyksessä toimiville talousvastaaville sitä, mitä saaduille rahalahjoituksille tehdään esimerkiksi kirjanpidossa. Verotuksesta tarkastellaan, tarvitseeko yhdistyksen maksaa saamistaan lahjoituksista veroa. Raportointi liittyy siihen, miten yhdistyksen hallitukselle raportoidaan lahjoitusten kertymisestä ja käytöstä. Toisaalta se liittyy myös siihen, miten yhdistys viestii lahjoittajalle lahjoitusrahojen käytöstä. Yhdistys, jonka suurin osa tuloista tulee vaikeasti ennustettavista kertalahjoituksista, joutuu hyväksymään lahjoitusten tuoman epävarmuustekijän budjetille, kun se suunnittelee omaa toimintaansa ja budjettiaan.

Tämä selvitys antaa yksityishenkilöiltä lahjoituksia saaville yleishyödyllisille yhdistyksille tietoa, miten lahjoitukset vaikuttavat yhdistyksen taloushallintoon. Opinnäytetyöstä saa tietoa sellainen yhdistystoimija, jolla ei ole aikaisempaa kokemusta lahjoituksista ja niiden käsittelystä taloushallinnossa. Lisäksi selvitys antaa tietoa lahjoittajille siitä, mitä heidän rahoilleen tapahtuu yhdistyksen taloushallinnossa. Haastattelen opinnäytetyössä yhden yhdistyksen toiminnanjohtajaa ja haastattelen, miten heidän yhdistyksessään lahjoitusasiat käsitellään taloushallinnossa. Tähän opinnäytetyöhön kuuluu myös kyselytutkimus, jossa selvitetään saman yhdistyksen lahjoittajien näkökulmia. Tämän kyselyn tulokset antavat yhdistykselle tietoa, miten se voi kehittää omaa toimintaansa lahjoittajays-tävällisemmäksi. Toinen opinnäytetyön haastattelu keskittyy lahjoitusten väärinkäytös-ten ehkäisyyn yhdistyksissä. Tämä on tärkeä teema jokaisen yhdistyksen pohtia omassa toiminnassaan.

1.3 Opinnäytetyön muoto ja tutkimusmenetelmät

Tämä on tutkimustyyppinen opinnäytetyö. Opinnäytetyöhön käytän sekä laadullista että määrällistä menetelmää. Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä voi sisältää erilaisia aineistonkeruumenetelmiä. Kaikille näille on yhteistä asioiden merkityksien ymmärtäminen. Tässä opinnäytetyössä laadullinen menetelmä näkyy tiedonhankintatapa-pana viitekehysessä ja haastatteluissa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Viitekehysessä kuvailen, mitkä asiat liittyvät rahalahjoituksiin yleishyödyllisten yhdistysten taloushallinnossa. Haastattelut tein puolistrukturoituina eli teemahaastatteluina. Niissä

haastattelin opinnäytetyössä tarkemmin tutkittavana olevan yhdistyksen toiminnanjohtajaa ja Vastuullinen Lahjoittaminen ry:n pääsihteeriä. (Vilkkä 2005, 97,101.)

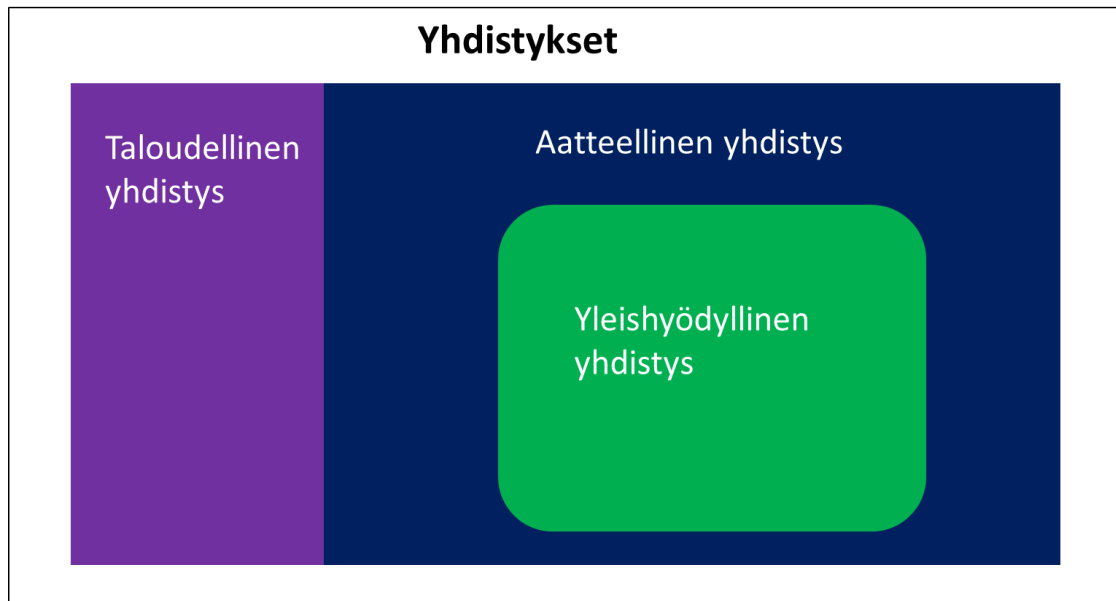
Yhdistyksen jäsenille suunnatussa kyselyssä käytetään kvantitatiivista eli määrällistä menetelmää. Kvantitatiivisessa tutkimusmenetelmässä kyselylomake onkin yleisin tapa kerätä aineistoa. Tässä tutkimusmenetelmässä huomio keskittyy tilastolliseen analyysiin, asioiden luokitteluun, numeeristen tulosten esittelyyn, sekä syy- ja seuraussuhteisiin. Valitsin tämän tiedonkeruumenetelmän, koska sillä sain kerättyä tehokkaasti ja luotettavasti lahjoittajien näkemyksiä ja analysoitua niitä. (Jyväskylän yliopisto 2015, Vilkkä 2005, 73.) Kyselyyn vastasi 71 henkilöä. Kyselyssä lähdettiin siitä perusolettamuksesta, että yhdistyksen jäsenet ovat myös potentiaalisia yhdistykselle lahjoittajia. Siksi heidät oli valittu kohderyhmäksi. Kyselyssä selvitettiin vastaajien näkökulmia siihen, minkälaisena he kokevat rahan lahjoittamisen yleishyödylliselle yhdistykselle. Kysely toteutettiin E-lomakkeella, ja kerätty aineisto analysoitiin käyttämällä SPSS-ohjelmaa ja Exceliä. Kysely on luettavissa opinnäytetyön liitteestä.

2 Yleishyödylliset yhdistykset ja niiden taloushallinto

2.1 Yhdistysten erilaisen muodot

Suomessa on lukuisia yhdistyksiä. Patentti- ja rekisterihallituksen yhdistysrekisterissä oli 31.12.2019 yhteensä 106 318 yhdistystä. Lisäksi rekisterissä oli 486 uskonnollista yhdyskuntaa (Patentti- ja rekisterihallitus 2020). Kaikkien näiden yhdistysten toimintaa säädetään yhdistyslaissa (Yhdistyslaki 1989).

Yhdistykset voidaan jakaa taloudellisiin yhdistyksiin tai aatteellisiin yhdistyksiin. Taloudellisten yhdistysten tarkoituksena on taloudellinen tuoton tavoittelu, joten ne eivät voi olla yleishyödyllisiä yhdistyksiä. Taloudellisia yhdistyksiä ei koske yhdistyslaki. Esimerkiksi hypoteekkiyhdistys ja metsänhoitoyhdistykset ovat taloudellisia yhdistyksiä. (Talari 2010, 11; Tilastokeskus.)

Kuvio 1. Erityyppiset yhdistykset (Talari 2010, 11).

Kuviossa yksi näkyy yhdistysten jaottelu erilaisiin yhdistyksiin. Ensiksikin yhdistys on joko taloudellinen tai aatteellinen yhdistys. Aatteellisista yhdistyksistä osa on myös yleishyödyllisiä yhdistyksiä. (Talari 2010, 11.) Aatteellinen yhdistys voi olla esimerkiksi ammatillinen etujärjestö, harrastusyhdistys, hyväntekeväisyysyhdistys tai poliittinen puolue (Liiri 2019).

Toimiminen aatteellisena yhdistyksenä ei pelkästään takaa yhdistyksen yleishyödyllisyyttä. Tuloverolain 22 §:ssä on määritelty tunnusmerkit, jotka yhteisön täytyy täyttää ollakseen yleishyödyllinen. Rekisteröidyt yhdistykset ovat aina yhteisöjä. Tuloverolaissa on määritelty yleishyödyllisyydelle kolme ehtoa. Ensinnäkin yhteisön täytyy toimia yleiseksi hyväksi. Toinen ehto on, että sen toiminta ei saa olla rajoittunutta tiettyihin henkilöihin. Kolmanneksi se ei saa tuottaa osallisille taloudellista etua esimerkiksi osinkona, voitto-osuutena tai palkkana, joka on kohtuutta suurempi. (Tuloverolaki 1992, 3 §, 22 §.)

Verottajalla on ohjeistuksensa siitä, milloin yhdistys tai säätiö on yleishyödyllinen. Ohjeistuksessa painotetaan, ettei riitä, että yhdistyksen toiminta määritellään yleishyödylliseksi yhdistyksen säännöissä. Toiminnan täytyy myös käytännössä täyttää yleishyödyllisyyden kriteerit. Ohjeessa mainitaan lisäksi, että rekisteröimätön yhdistys ei koskaan voi olla yleishyödyllinen yhdistys. (Verohallinto c.) Yleishyödyllinen yhdistys voi olla esimerkiksi urheiluseura, yhdistyksiä rekisteröidyt partion lippukunta, sydänyhdistys tai vaikka kyläyhdistys. (PartioWiki; Sydän.fi 2020.)

Yleishyödyllistä yhdistystä voidaan pitää juridisena terminä, joka on käytössä vain Suomessa. Muissa maissa ei ole suoraa vastinetta termille. Monissa maissa puhutaan voittoa tavoittelemattomasta sektorista, nonprofit-organisaatioista. Tämän sektorin toimijoiden verotuksellinen kohtelu riippuu ulkomailla siitä, onko yhteisö urheilukerho, hyväntekeväisyysjärjestö vai uskonnollinen yhteisö. Suomessa nämä kaikki saattavat olla yleishyödyllisiä yhdistyksiä ja siten kohtelu mm. verotuksessa on kaikilla samanlaista. (Virén 2014, 9.)

2.2 Yhdistysten taloushallinto

Yhdistyksen ja yrityksen taloushallinnossa on monia yhtäläisyyksiä. Molemmissa on ulkoisen laskentatoimen tehtävinä kirjanpito, tilinpäätös ja verotus. Molemmissa on myös sisäisen laskentatoimen tehtävinä tuottaa yhteisön käyttöön tarvittavia taloudellisia laskelmia. Kuitenkin toimintalogiikka talouden hoidossa on yrityksen ja yhdistyksen välillä täysin erilainen. Yritys pyrkii maksimoimaan tulot omistajilleen. Yhdistys taas pyrkii saamaan rahoituksen toiminnalleen. (Pylkkänen 2014, 26.)

Monilta osin yhdistysten taloushallintoa säätelevät lait. Näitä lakeja ovat esimerkiksi kirjanpitolaki- ja asetus, yhdistyslaki, arvonalisäverolaki, tuloverolaki, perintö- ja lahjaverolaki sekä tilintarkastuslaki. Usein saattaa ollakin niin, että yhdistyksen taloushallinto koostuu pelkästään lakisääteisten velvoitteiden täyttämisestä. Silloin unohdetaan, kuinka taloushallinto ei ole pelkkä pakollinen paha, vaan siitä on myös hyötyä yhdistykselle. Voittoa tavoittelemattoman yleishyödyllisen yhdistyksen pitää ymmärtää, että jos se kerää lahjoituksia, yhdistyksen toiminnan täytyy olla tehokasta ja tuottoisaa. Sitä siltä odotetaan. Tätä tehokkuutta ja tuottoisuutta voidaan seurata yhdistyksen taloushallinnossa. Talouden hyvä seuranta ei ole ainoastaan viranomaisia varten, vaan sen pitää olla oman organisaation tehokkuuden seurannan kannalta kunnossa. (Tornikoski 2020b.)

2.2.1 Kirjanpito

Yhdistyksen kirjanpidosta säädetään kirjanpitolaissa. Yhdistykset ovat aina kirjanpitovelvollisia (Kirjanpitolaki 2015, 1 luku 1 §). Kirjanpitoasetuksessa on oma tuloslaskelmakaava yhdistyksille. Tämä tuloslaskelmakaava näkyy kuviossa kaksi. Tuossa tuloslaskelmakaavassa esitetään ensimmäiseksi yhdistyksen varsinaisen toiminnan tuotot ja kulut. Sen jälkeen siinä on varainhankinnan tuotot ja kulut. Saadut rahalahjoitukset kirjataan yhdistyksen kirjanpidossa varainhankinnan tuottoihin. Lahjoitusten keräämisestä

aiheutuneet kulut kirjataan taas varainhankinnan kuluihin. (Kallio & Kangasniemi & Pöyhönen & Vierros 2016, 68.) Kirjanpitoasetuksen 1. luvun kolmas pykälä, jossa aatteellisen yhteisön ja säätiön tuloslaskelman kaava sijaitsee, on uusittu vuonna 2015. Muuten kirjanpitoasetus on vuodelta 1997. (Kirjanpitoasetus 1997, 1 luku 3 §.)

Varsinainen toiminta

1. Tuotot
2. Kulut
 - a) Henkilöstökulut
 - b) Poistot
 - c) Muut kulut
3. Tuotto-/Kulujäämä

Varainhankinta

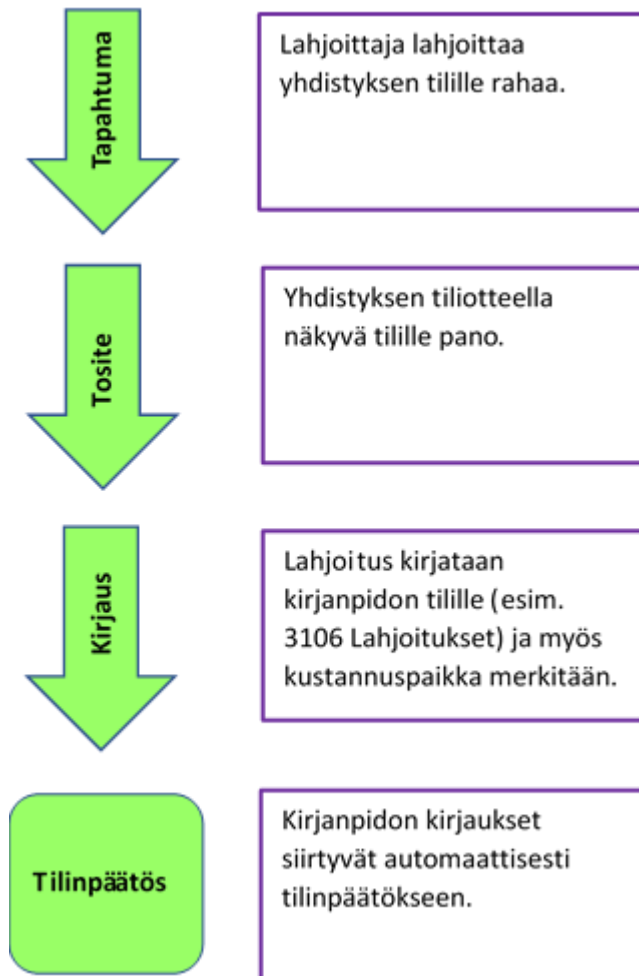
4. Tuotot
5. Kulut
6. Tuotto-/Kulujäämä

Sijoitus- ja rahoitustoiminta

7. Tuotot
8. Kulut
9. Tuotto-/Kulujäämä
10. Yleisavustukset
11. Tilikauden tulos
12. Tilinpäätössiirrot
 - a) Poistoeron muutos
 - b) Verotusperusteisten varausten muutos
 - c) Konserniavustus
13. Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Kuvio 2. Aatteellisen yhteisön ja säätiön tuloslaskelmakaava (Kirjanpitoasetus 1997, 1 luku 3 §).

Kuten kuvioista kaksi näkyy, rahalahjoitusten tiliöiminen kirjanpidossa on varsin yksinkertaista. Rahan tullessa yhdistyksen tilille siitä on helppo tehdä kirjaus kirjanpitoon. Enemmän haasteita kirjanpidolle aiheutuu siitä, jos testamentit tai lahjoitukset tulevat muuna omaisuutena kuin rahana. Jos tällainen omaisuuslahjoitus myydään saman tilikauden aikana, omaisuuden arvostaminen tehdään samaan arvoon kuin myyntihintakin (Lydman & Kemppinen & Laaksonen & Lahti 2018, 122). Tässä opinnäytetyössä keskitytään kuitenkin nimenomaan rahalahjoitusten käsittelyyn yhdistyksissä.

Kuvio 3. Lahjoituksen kirjausprosessi (Talouhallintoliitto).

Kuviossa kolme kuvataan lahjoituksen kirjausprosessia yhdistyksen kirjanpidossa. Kirjanpidon prosessi alkaa siitä, kun lahjoittaja lahjoittaa rahaa yhdistyksen tilille. Tästä tapahtumasta syntyy tosite, joka on yhdistyksen tiliotteella näkyvä pano. Varsinainen kirjanpidon kirjaus tehdään tositteen perusteella tilikartan mukaiselle Lahjoitukset-tilille. Tässä vaiheessa kirjataan myös mahdollinen kustannuspaikka. Lopuksi kirjanpidon kirjaukset siirtyvät yhdistyksen tilinpäätökseen. (Talouhallintoliitto.)

Kustannuspaikkojen käytöstä on paljon hyötyä yhdistyksen kirjanpidossa. Etenkin silloin kun lahjoituksista aiheutuvat kulut pitää myös raportoida. Silloin kaikki yhdistyksen kulut eivät voi olla erittelemättöminä kirjanpidossa. Esimerkiksi postituskuluista pitää pystyä erottelamaan lahjoituspyyntöihin menneet postikulut yhdistyksen jäsenkirjeisiin menneistä postikuluista. Kustannuspaikoille ei ole lakisääteistä velvoitetta, vaan ne tukevat

yhdistyksen omia tarpeita. Yksi lasku voidaan jakaa yhdelle tai useammalle kustannuspaikalle (Ikäheimo & Malmi & Walden 2019, 138). Myös yhdistyksen työntekijöiden palkat voidaan jakaa eri kustannuspaikoille. Jos työntekijän työajasta menee 20 % lahjoitusviestintään ja 80 % muuhun viestintään, voidaan kustannuslaskennassa kirjata palkan kuluista 20 % lahjoitusten kustannuspaikalle.

2.2.2 Verotus

Verohallinto on antanut hyvin kattavan verotusohjeen yleishyödyllisille yhdistyksille. Verottaja on päivittänyt ohjetta viimeksi 1.1.2020. Verotusohjeen alussa otetaan kantaa siihen, milloin yhteisö on yleishyödyllinen. (Verohallinto 2020e.) Verotusta varten on tärkeää selvittää, onko yhdistys yleishyödyllinen vai ei. Jos yhdistys on yleishyödyllinen, se voi olla joko osittain tai kokonaan vapautettu tuloverosta (Talari 2010, 12–13). Tulovero kohdistuu silloin joko osittain tai kokonaan yhdistyksen toiminnastaan saamaan tuloon.

Verohallinnolta voi hakea ennakkoratkaisua siihen, onko yhdistyksen toiminta yleishyödyllistä ja näin ollen vapautettu tuloverosta. Ennakkoratkaisu on maksullinen. Hakeamus tehdään OmaVero-palvelussa. (Verohallinto 2020a.)

Muuten yhdistyksen veroasiat on vuodesta 2009 alkaen keskitetty kahteen yritysverotoimistoon. Savo-Karjalan yritysverotoimisto palvelee suomenkielisiä yhdistyksiä ja Lounais-Suomen yritysverotoimisto ruotsinkielisiä yhdistyksiä. Ahvenanmaan verotoimistossa käsitellään ahvenanmaalaisten yhdistysten veroasiat. (Kallio ym. 2016, 194.)

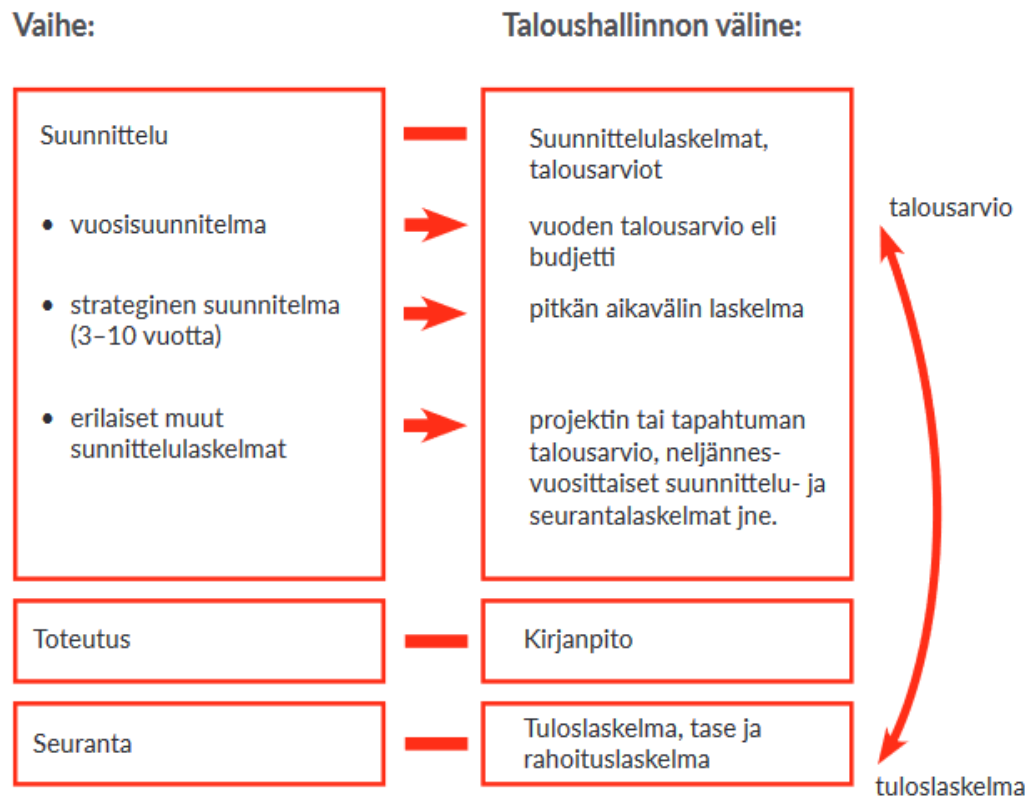
Yhdistysten lahjoitusten verotuksesta säädetään perintö- ja lahjaverolain 2.1. §. Perintö- ja lahjaverolain mukaan yleishyödyllinen yhdistys ei maksa saamastaan lahjoituksesta tai testamenttisaannosta veroa. Merkittävää on tässäkin kohtaa se, että yhdistys on nimenomaan yleishyödyllinen yhdistys. (Kallio ym. 2016, 203.)

Tietyissä tilanteissa yleishyödylliselle yhdistykselle lahjoittavalle henkilölle syntyy lahjoituksesta verovähennysoikeus. Verovähennysoikeus voi syntyä myös lahjoittavalle yritykselle, mutta tässä opinnäytetyössä keskityn yksityishenkilöiden tekemiin lahjoituksiin. 1.1.2016 on tullut voimaan tuloverolain 98a §. Siinä määritellään, että verotuksessa voi ansiotuloista vähentää sellaisen lahjoituksen, joka on yli 850 euroa, mutta alle 500 000 euroa. Lahjoitusvähennyksen ehtona on, että lahjoituksen saava yhdistys on Verohallin-

non nimeämä tiedettä tai taidetta tukeva yhdistys. Lahjoituksen voi tehdä pelkästään rahana, ei muuna omaisuutena. Lista Verohallinnon hyväksymistä verovähennyskelpoista yhdistyksistä on julkinen. Lista on nähtävissä Verohallinnon internetsivuilla. (Verohallinto 2020b.) Pääasiassa listalla on säätiöitä, mutta mukaan mahtuu myös joitakin yhdistyksiä (Verohallinto 2020d).

2.2.3 Budjetointi, talousarvio ja rahoituslaskelma

Kun yhdistys on miettinyt seuraavan vuoden toiminnan ja tehnyt siitä toimintasuunnitelman, sen kannattaa ryhtyä tekemään talousarviota (Loimu 2013, 104). Yhdistyksen taloutta täytyy suunnitella, jotta tiedetään tulojen riittävän suunniteltuun toimintaan. Tähän suunnitteluun käytetään yhdistyksissä työkaluna budjettia tai talousarviota. Näitä kahta termiä käytetään tässä opinnäytetyössä synonyymeinä. Budjetin aikajänne on usein yksi vuosi ja samalla yksi tilikausi. Lyhyemmän aikavälin taloussuunnitteluun hyödynnetään yhdistyksissä neljännesvuosittaisia laskelmia tai projektin tai tapahtuman talousarviota (Rosengren & Törrönen & Iso-Markku 2018, 45). Yhdistyksen talouden suunnittelua ja sen vaiheita kuvataan kuviossa neljä.

Kuvio 4. Yhdistyksen talouden suunnittelu (Rosengren ym. 2018, 45).

Yhdistys pyrkii yleensä nollatulokseen budjetissaan. Yleishyödylliset yhdistykset ovat voittoa tavoittelemattomia yhteisöjä. Yhdistys voi tehdä alijäämäisen budjetin ainoastaan, jos siltä on edellisiltä tilikausilta jäänyt paljon ylijäämää. Ylijäämää syntyy, kun tulot ovat isommat kuin menot. Alijäämä taas syntyy, kun yhdistyksen kulut ovat isommat kuin tulot. Tulot täytyy arvioida maltillisesti, eikä menoja voi arvioida alakanttiin, jotteivät odottamattomat tapahtumat syökse yhdistyksen taloutta kriisiin. (Loimu 2013, 104).

Myöhemmin tässä opinnäytetyössä kerrotaan rahankeräyslupasta. Jos yhdistyksellä on toistaiseksi voimassa oleva rahankeräyslupa, se asettaa vaatimuksia myös yhdistyksen budjetoinnille. Rahankeräyslupan takia yhdistyksen täytyy antaa Poliisihallitukselle vuosisuunnitelma. Tämä vuosisuunnitelma pitää sisällään laskelmat siitä, kuinka paljon yhdistyksellä on seuraavan vuoden aikana rahankeräykseen liittyviä kuluja ja paljonko yhdistyksellä on tuotto-odotusta rahankeräyksestä. (Arpajaishallinto e.)

Rahoituslaskelma ei ole synonyymi budjetille ja talousarviolle. Rahoituslaskelma kuuluu tilinpäätöksen asiakirjoihin. Kirjanpitoasetuksen toisen luvun ensimmäisessä pykälässä

annetaan tarkka määräitys siitä, mitä rahoituslaskelman kuuluu sisältää. Yhdistyksen täytyy laatia rahoituslaskelma, jos yhdistys on hyvin suurikokoinen. Suuruudelle on määritelty kolme kriteeriä, joista vähintään kahden on täyttyvä. Ensimmäinen kriteeri on, että taseen loppusumma on yli 20 000 000 €. Toinen kriteeri on, että yhdistyksen liikevaihto on yli 40 000 000 €. Kolmanneksi yhdistys työllistää tilikauden aikana keskimäärin yli 250 palkansaajaa. Rahoituslaskelman laatimisvelvollisuus ei siis koske suurinta osaa yhdistyksistä. Sellaisellakaan isolla ja tunnetulla yhdistyksellä kuin Mannerheimin lastensuojeluliitto ry, nämä rajat eivät täyty. (Kirjanpitoasetus 1997, 2 luku 1 §; Lydman ym. 2018, 91; Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry.)

2.2.4 Sisäinen raportointi ja lahjoittajille tiedottaminen

Suomen laissa ei ole säädetty sitä, miten yhdistysten tulee tiedottaa lahjoittajille kerättyjen rahojen käytöstä. Laissa ei ole myöskään tarkkaan määritelty, miten yhdistysten pitäisi sisäisesti raportoida toimintakauden aikana yhdistyksen hallitukselle siitä, kuinka paljon lahjoituksia on kertynyt ja miten lahjoitusrahoja on käytetty. Sen sijaan yhdistyslaissa on säädetty, että yhdistyksen hallituksen on huolehdittava yhdistyksen asioista ja varainhoidon luotettavasta järjestämisestä (Yhdistyslaki 1989, 35 §). Koska usein yhdistyksissä hallitus ei käytännössä pyöritä yhdistyksen taloushallintoa, tarvitaan hallituksen ja lahjoitusrahojen käsittelyä hoitavan henkilön välille raportointia muutenkin kuin kerran vuodessa. Haastattellessani yhdistyksiä kysyin, kuinka tämä raportointi yhdistyksissä on järjestetty.

Yhdistys tuottaa sen sääntömääräiseen vuosikokoukseen seuraavia raportteja: talousarvio, toimintakertomus ja tilinpäätös (Rosengren ym. 2018, 28). Jos sillä on rahankeräyslupa voimassa, sen täytyy raportoida rahankeräyksestä Poliisihallitukselle. Tästä lisää opinnäytetyön kohdassa 3.1 Rahankeräyslupa.

Vastuullinen lahjoittaminen ry on vuonna 2018 teettänyt Taloustutkimus Oy:llä kyselyn. Tässä tutkimuksessa kysyttiin järjestöiltä, miten ne kertovat yhdistyksen toiminnan tuloksista jäsenille ja myös ulkopuolisille tahoille. Yleisin tapa tiedottamiseen oli yhdistyksen toiminta- ja vuosikertomus. Melkein yhtä yleinen tiedotustapa oli yhdistyksen verkkosivut. (Mikkonen & Koponen 2018.) Isoimmissa yhdistyksissä lahjoittajille suuntautuvaan tiedottamiseen on palkattu omat työntekijät. Pienissä yhdistyksissä tämä tehdään muiden tehtävien ohella ja vapaaehtoisvoimin.

3 Lahjoitukset yleishyödyllisessä yhdistyksessä

Kaikilla rekisteröidyillä yhdistyksillä täytyy olla säännöt. Näihin sääntöihin kirjataan myös, millä tavoin yhdistys rahoittaa toimintaansa. Usein siellä on maininta, että yhdistys voi ottaa vastaan lahjoituksia, avustuksia ja testamentteja. (Hynynen 2016, 5.)

Monelle yhdistykselle lahjoitukset ovat tärkeä tulonlähde. Yhdistykset voivat saada kertatai kuukausilahjoituksia, myös testamenttien kautta saadut tulot ovat mahdollisia. Lahjoitukset muodostavat Taloustutkimuksen vuonna 2018 tekemän Kansalaisjärjestöjen taloudellisten toimintaedellytysten nykytila 2018-tutkimuksen mukaan valtaosan yhdistysten rahoituksesta. Tuossa tutkimuksessa yhdistykset ilmoittivat ehdottomasti tärkeimmiksi tulonlähteikseen kertalahjoitukset ja jäsenmaksut. Muita merkittäviä tulonlähteitä olivat tuote- ja tapahtumamyyni sekä julkiset avustukset. Kertalahjoitusten lisäksi yhdistykset ilmoittivat muiksi isoiksi tulonlähteiksi yksityisen avustuksen, säännölliset lahjoitukset ja testamentit. (Mikkonen & Koponen 2018.)

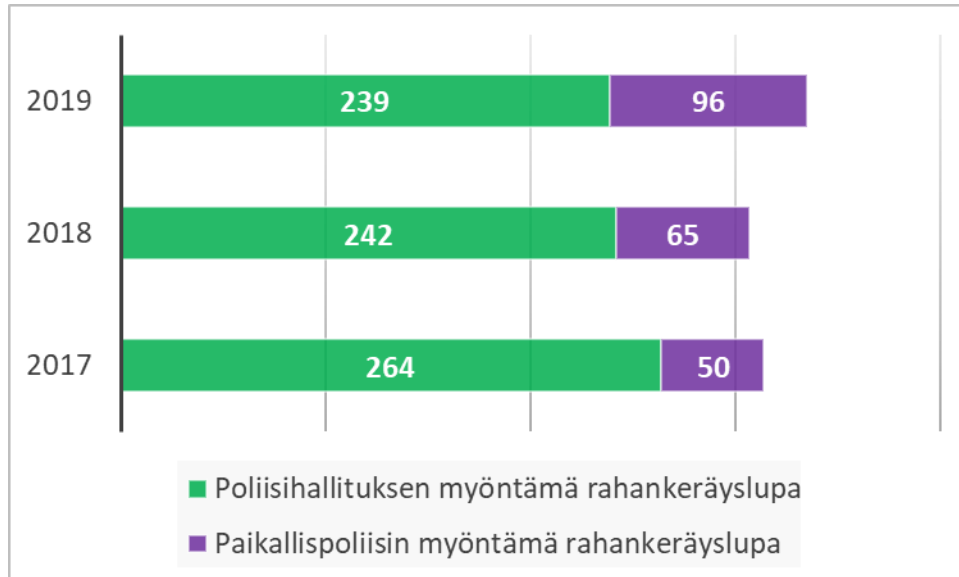
3.1 Rahankeräyslupa

Uusi rahankeräyslaki tuli voimaan 1.3.2020. Tässä uudessa rahankeräyslaissa luvat rahankeräyksille myönnetään toistaiseksi voimassa oleviksi. Edellisen lain ollessa voimassa rahankeräyslupa oli aina määräaikainen. (Valtioneuvosto 2020.)

Yhdistys tarvitsee rahankeräysluvan, jos se aikoo pyytää lahjoituksia. Tässä tarkoitetaan nimenomaan yleisöltä pyydettävää vastikkeetonta rahalahjoitusta. Sen sijaan jäsentuotteiden myyntiin tai hyväntekeväisyystapahtumaan ei tarvita rahankeräyslupaa, vaikka näistäkin saatu tuotto käytettäisiin hyväntekeväisyyteen. Yhdistyksen tulee selvittää rahankeräyslupaa hakiessaan, mihin käyttötarkoitukseen rahat kerätään. Yhdistys ei siis voi kerätä rahaa ns. pahanpäivän varalle, jos se tarvitsisi myöhemmin sitä johonkin, vaan rahalle pitää olla etukäteen suunniteltu käyttötarkoitus. Myöskään yhdistyksen oman toiminnan tukeminen ei ole tarpeeksi tarkka rahojenkäytön kuvaus rahankeräyslupaa varten. (Arpajaishallinto c.)

Uusi rahankeräyslaki tekee rahankeräysluvan hakuprosessin aiempaa kevyemmäksi. Luvan myöntämisen ehtona on edelleen rahankeräyksen kohteena olevan toiminnan ja

rahan keräävän tahon yleishyödyllisyys. Lupa haetaan Poliisihallitukselta. (Valtioneuvosto 2020.) Ennen 1.3.2020 haettuihin rahankeräyslupiin sovelletaan vielä vuoden 2006 rahankeräyslakia (Arpajaishallinto a).

Kuvio 5. Vuosina 2017–2019 myönnetyt rahankeräysluvat (Helenius 2020).

Myönnettyjen rahankeräyslupien määrä on pysynyt viime vuodet hyvin tasaisena. Tämä näkyy kuvioista viisi. Kun Poliisihallituksen ja paikallispoliisin myöntämät rahankeräysluvat lasketaan yhteen, vuonna 2017 myönnettiin 314 lupaa. Vuonna 2018 tämä luku oli 307 ja vuonna 2019 uusia rahankeräyslupia myönnettiin 335. (Helenius 2020.)

Poliisihallitukselta voi hakea rahankeräyslupaa sähköisesti. Silloin luvan hakemiseen tarvitaan Suomi.fi valtuutta. Lupa on mahdollista hakea myös paperilomakkeella postitse. Rahankeräyslupa ja siihen liittyvä vuosi-ilmoitus ovat molemmat maksullisia. (Arpajaishallinto b.)

Rahankeräyksen lupahakemuksessa kysytään tiedot rahaa keräävästä yhteisöstä. Lupahakemuksen liitteenä täytyy lähettää myös yhteisön alle kolme kuukautta vanha rekisteriote, toimintakertomus ja viimeisin tilinpäätös, joka sisältää tilintarkastajan tai toimintantarkastajan lausunnon. Lisäksi lupahakemuksen liitteenä pitää antaa selvitys, miten rahankeräystä ja sen tuottojen käyttöä valvotaan. Rahankeräystiliin käyttöoikeudet omaavien henkilöiden nimet sekä muut yhteisön johdon nimet täytyy listata. Hakemus ja sen liitteet täytyy toimittaa joko suomen- tai ruotsinkielisinä. (Arpajaishallinto b.)

Jos yhdistyksellä on rahankeräyslupa, sen täytyy tehdä saaduista lahjoituksista myös tilitys- tai vuosi-ilmoitus. Ilmoituksissa raportoidaan, miten paljon yhdistys on lahjoituksia saanut ja miten nämä rahat on käytetty. Toistaiseksi voimassa olevien rahankeräyslupien ilmoitukset tehdään oma-aloitteisesti Poliisihallitukselle. Tilitysilmoitus tehdään vanhoista rahankeräysluvista. (Arpajaishallinto d.)

Taulukko 1. Rahankeräyslupien hinnat (Poliisi 2020a).

Vuoden 2020 hinnasto	Luvan myöntäjä	Hinta
Rahankeräyslupa (29.2.2020 asti)	Paikallispoliisi	63 €
Rahankeräyslupan muutos	Paikallispoliisi	26 €
Pienkeräysilmoitus (1.3.2020 alkaen)	Paikallispoliisi	55 €
Rahankeräyslupa	Poliisihallitus	300 €
Rahankeräyslupan muutos	Poliisihallitus	100 €
Vuosi-ilmoitus (1.3.2020 alkaen)	Poliisihallitus	100 €

Rahankeräyslupan hakeminen on maksullista. Vuoden 2020 hinnat on kerätty taulukoon yksi. Myös vuosi-ilmoituksen käsittely sekä paikallispoliisilta haettava pienkeräyslupa ovat maksullisia. (Poliisi 2020a.) Hinnastosta voidaan vetää johtopäätös, että pienen rahankeräyksen takia ei kannata hakea ainakaan toistaiseksi voimassa olevaa rahankeräyslupaa. Rahankeräysluvalla nimittäin joudutaan keräämään rahaa 300 euroa, ennen kuin keräyksessä päästään edes plus miinus nolla tilanteeseen.

Vuosi-ilmoituksella yhdistys ilmoittaa euromääräisen summan, kuinka paljon yhdistys on saanut lahjoituksia. Myös lahjoitusten keräämisestä aiheutuneet välttämättömät kulut ilmoitetaan. Näin saadaan laskettua rahankeräyksen nettotuotto. Tämä nettotuotto pitää käyttää siihen tarkoitukseen, jonka yhdistys on ilmoittanut rahankeräyslupaa hakiesaan. Vuosi-ilmoituksen liitteeksi lisätään yhdistyksen tilinpäätös ja tase liitetietoineen. Jos yhdistyksellä on tilintarkastaja, vuosi-ilmoitukseen on liitettävä myös tilintarkastajan lausunto. Lausunnosta tulee käydä ilmi, että rahankeräyksen tuotot ja kulut ovat yhte-neväisiä vuosi-ilmoituksessa ja yhdistyksen kirjanpidossa. Toistaiseksi voimassa olevien rahankeräyslupien haltijoiden tulee myös antaa vuosisuunnitelma seuraavan vuoden rahankeräyksen tuotto- ja kuluodotuksista. (Arpajaishallinto e.)

3.1.1 Pienkeräyslupa

Perinteisen rahankeräyslupan rinnalle uuteen rahankeräyslakiin tuli myös kertaluonteinen pienkeräyslupa. Sillä voi järjestää pienen kansalaiskeräyksen pelkällä ilmoitusmenettelyllä. (Valtioneuvosto 2020.)

Kertaluonteisesta pienkeräyksestä tehdään pelkkä ilmoitus. Ilmoitus annetaan poliisilaitokselle. Toisin kuin rahankeräyksessä, pienkeräykseltä ei vaadita yleishyödyllistä luonnetta. Rahaa ei saa kuitenkaan kerätä kenenkään henkilön varallisuuden lisäämiseen eikä elinkeinotoiminnan tukemiseen. Pienkeräyksellä saa olla tuottoa korkeintaan 10 000 euroa. Nimensä mukaisesti kertaluonteinen pienkeräys sopii satunnaiseen rahankeräämiseen, eikä jatkuvaan toiminnan rahoittamiseen. Pienkeräys saa kestää korkeintaan kolme kuukautta. (Valtioneuvosto 2020.) Poliisihallituksen ylitarkastaja Mikko Cantell mainostaa poliisin blogissa pienkeräyslupaa erityisen ketteräksi ja nopean toiminnan tilanteisiin sopivaksi. Blogin teksti on kirjoitettu maaliskuun 2020 loppupuolella, jolloin Suomeenkin oli rantautunut koronakriisi ja nopeasti muuttuvaan tilanteeseen tarvittiin pienkeräyslupan mukaisia ketteriä ratkaisuita. (Cantell 2020.)

3.1.2 Tilanteet, jolloin rahankeräyslupaa ei tarvita

Itse lahjoitusten vastaanottamiseen yhdistys ei tarvitse lupaa. Lupa tarvitaan vain tilanteisiin, jossa yhdistys vetoaa yleisöön, jotta se saisi rahalahjoituksia. Tilinumeron liittäminen yhteystietoihin ilman rahankeräyslupaa on sallittua. Yhdistyksen jäsenkirjeessä tai -lehdessä jäsenille viestiminen yhdistyksen rahan tarpeesta sekä rahalahjoituksen pyytäminen, ei myöskään ole yleisöön vetoamista. (Rahankeräyslaki 2019, 1 §; Luoma 2017, 22–23.)

Rahankeräyslain toisessa pykälässä on listattu tilanteita, johon ei rahankeräyslakia sovelleta. Näissä tilanteissa ei myöskään tarvita rahankeräyslupaa. Yleisöön on sallittua vedota testamenttisaantojen saamiseksi. Merkkipäiväkutsuissa ja kuolinilmoituksissa saa olla ilmoitettu muistamispyynnöt tiettyyn kohteeseen tilinumeroineen. Lisäksi uskonnonvapauslaissa tarkoitetut uskonnolliset yhdyskunnat voivat kerätä kolehtia. Tämä tarkoittaa, että myös yhdistysmuotoiset seurakunnat saavat tilaisuuksissaan kerätä kolehtia ilman rahankeräyslupaa. (Rahankeräyslaki 2019, 2 §.)

3.2 Testamentit lahjoituksina

Testamentilla ihminen voi testamentata joko osan tai koko omaisuuden jollekin yhdistykselle. Testamentit ovat iso tulonlähde monen järjestön toiminnalle. Ulkomailla järjestöjen rahoituksesta jopa 20–30 % tulee testamentilla saadusta omaisuudesta. Suomessa tämä osuus on noin 5 %. (Hyvä testamentti 2020). SOSTE on sosiaali- ja terveysalan järjestöjen valtakunnallinen kattojärjestö Suomessa. Sen laatima järjestöbarometri on kattava tutkimus alan järjestöjen toimintakentästä. Myös SOSTE:n 2018 järjestöbarometrissa yhdeksi syyksi yhdistysten positiiviseen taloustilanteeseen nousi avustusten, lahjoitusten, varainhankinnan lisäksi testamentit (Peltosalmi & Eronen & Litmanen & Londén & Näätänen & Ruuskanen & Selander 2018, 61).

Jokaisella yli 18-vuotiaalla on oikeus tehdä testamentti. Testamentattavan omaisuuden suuruudella ei ole merkitystä ja omaisuus voi sijaita missä päin maailmaa tahansa. Testamentin allekirjoituksella täytyy olla kaksi todistajaa ja heidän on todistettava testamentti allekirjoituksella. Testamentti on määrämuotoinen asiakirja. Testamenttiin on voitu määrätä erilaisia ehtoja. Tällainen ehto voi olla velvoite käyttää testamentattua omaisuutta johonkin määrättyyn tarkoitukseen. Yhdistyksen täytyy pohtia, pystyykö se täyttämään tällaiset testamenttiin merkityt erityisehdot. (Perintökaari 9 luku 1 §, 10 luku 1§; PricewaterhouseCoopers Oy 2019.)

Perintö- ja lahjaverolaissa määritetään, että aatteellisten yhdistysten testamentilla saamasta omaisuudesta ei suoriteta veroa (Perintö ja lahjaverolaki, 1 luku 2 §). Eli yhdistykselle ei testeinteista koidu suoraan veroja. Testamentattava omaisuus saattaa silti olla esimerkiksi kiinteistöjä, jolloin testamentin vastaanottamisen jälkeen kiinteistöverot tulevat yhdistyksen maksettavaksi. Joskus testamentatut kiinteistöt ovat siinä kunnossa, että niistä voi koitua yhdistykselle enemmän kuluja kuin tuottoja. Yhdistys voi tällöin luopua testamentista. Luopuminen testamentista voidaan tehdä joko osittain tai kokonaan. (PricewaterhouseCoopers Oy 2019.)

Joukko yleishyödyllisiä yhdistyksiä on perustanut internettiin Hyvä testamentti -kampanjan. Kampanjasivuilla kerrotaan testamentista ja siitä, miten sen voi tehdä yhdistyksen hyväksi. Sivuston kautta saa myös ilmaiseksi lakimieheltä apua testamenttiin liittyvissä kysymyksissä. (Hyvä testamentti 2020.)

3.3 Lahjoitusten väärinkäytön ehkäisy

Yleisesti väärinkäytökset yhdistyksissä voidaan jakaa kahteen kategoriaan. Niitä voidaan tehdä yhdistyksen haitaksi tai eduksi. Ensimmäiseen ryhmään kuuluu esimerkiksi taloudenhoitajan tekemä kavallus tai maksutapahtumien ohjaaminen vilpillisesti omalle tai ulkopuoliselle tilille. Tämä saatetaan tehdä esimerkiksi aiheettoman laskun muodossa. Tällaisissa tapauksissa väärinkäytöksen tekijä saa henkilökohtaista hyötyä. Väärinkäytös, joka tehdään yhdistyksen eduksi voi olla esimerkiksi rahan kerääminen ilman rahankeräyslupaa tai yhdistyksen taloudellisen tilan vääristeleminen yhteistyökumppaneille tai jäsenille. Sellainen on myös vilpillinen tiedottaminen lahjoittajille. Lahjoittajille annetaan kuva, että rahat ohjataan hyväntekeväisyyteen, vaikka todellisuudessa lähes kaikki rahat lahjoituksista menevät esimerkiksi yhdistyksen ylisuuriin kuluihin. Väärinkäytös, joka tehdään yhdistyksen eduksi tuottaa aina välillisesti henkilökohtaista hyötyä myös väärinkäytöksen tekijälle. (Ratsula 2016, 251–252.)

Huomattavaa on kuitenkin, että yhdistys ei koskaan tee rikosta, vaan ainoastaan siinä toimivat ihmiset. Yhdistyksen luottamushenkilöt ovat vastuussa siitä, että he huolehtivat yhdistyksen hyvästä hallinnosta. Jos he laiminlyövät tätä velvollisuutta, heidät voidaan tuomita vahingonkorvauksiin. Yhdistyksen luottamushenkilöiden on siis varmistettava, että lahjoitusten väärinkäytöksiä ei pääse syntymään. (Yhdistyslaki 35 §, 39 §.)

Miksi sitten väärinkäytöksiä tehdään? Väärinkäytöksissä usein yhdistyy kolme tekijää. Ne ovat motiivi, mahdollisuus ja rationalisointi. Motiivina voi olla esimerkiksi yritys ratkaista tekijän henkilökohtaiset taloudelliset ongelmat. Väärinkäytöksen tapahtuessa, siihen on täytynyt olla myös yhdistyksessä mahdollisuus. Mahdollisuudet lisääntyvät, jos pelkästään yksi henkilö huolehtii yhdistyksen taloushallinnosta. Tällöin hänelle voi syntyä uskomus, että hän ei jää kiinni, vaikka vähän peukaloikin yhdistyksen tositteita tai tilejä. Rationalisointi tarkoittaa, että tekijä pystyy perustelemaan teon järkevyyden itselleen. Taustalla saattaa olla ajatus, että henkilö vain lainaa yhdistyksen rahoja, tarkoituksenaan palauttaa ne myöhemmin takaisin. Yhdistykset pystyvät sisäisen valvonnan toimenpiteillä vähentämään näitä mahdollisuuksia. Yhdistyksen mahdollisuudet vaikuttaa motiiveihin ja rationalisointiin ovat sen sijaan rajallisemmat. (Ratsula 2016, 253–254.)

Helmikuussa 2020 päivitettyssä tilastossa poliisi kertoo rikostilastot vuosilta 2014–2020. Niistä selviää Suomessa tehdyt rahankeräysrikokset ja lievät rahankeräysrikokset. Noi-

den vuosien aikana koko Suomessa on tehty 101 rahankeräysrikosta ja 35 lievää rahankeräysrikosta. Tilastosta ei voida päätellä, mihin näistä liittyy joku yhdistys. Lahjoitusrahojen väärinkäytökset voidaan tuomita myös kavalluksina tai kavalluksen yrityksinä. Tilastoidut kavallukset eivät kuitenkaan kerro siitä, kuinka moni näistä on tapahtunut yhdistyksissä. (Poliisi 2020.)

Suomessa toimii varainhankintaa tekevien yhteisöjen yhteistyöverkosto Vastuullinen lahjoittaminen ry. Vastuullinen lahjoittaminen ry eli VaLa pyrkii edistämään hyvää hallintoa ja varainhankintatapaa yleishyödyllisissä yhteisöissä. Yhdistys on perustettu vuonna 2004 ja maaliskuussa 2020 siihen kuului 60 jäsenyhteisöä. (Vastuullinen lahjoittaminen ry 2020a; Vastuullinen lahjoittaminen ry 2020c.)

Vastuullinen lahjoittaminen ry on julkaissut oppaan: Varainhankintaa harjoittavien yhteisöjen hyvästä hallintotavasta. Tässä oppaassa teemoina ovat yhdistyksen perustamisen, sääntöjen ja hallinnon ohella myös valvonta ja riskien hallinta. Riskien hallinnan keinoja yhdistyksissä ovat lähinnä sisäinen valvonta ja tilin- ja toiminnantarkastus. (Vastuullinen lahjoittaminen ry 2020b.)

3.3.1 Tilin- ja toiminnantarkastus

Yhdistyksellä pitää olla joko toiminnantarkastaja tai tilintarkastaja. Yhdistyksellä täytyy olla tilintarkastaja, jos sen taseen loppusumma ylittää 100 000 €, sen liikevaihto on yli 200 000 € tai se työllistää keskimäärin yli kolme ihmistä. Vaikka mikään näistä ehdoista ei täytyisikään voi yhdistys silti valita itselleen tilintarkastajan. Tilintarkastajaksi kelpaa vain KHT-, JHT- tai HT-tutkinnon suorittanut tilintarkastaja. Myös tilintarkastusyhteisö on mahdollinen, kun päävastuullisella tilintarkastajalla on joku edellä mainituista tutkinnoista suoritettu. Jos yhdistyksen tase ylittää 25 000 000 €, sen liikevaihto on yli 50 000 000 € tai jos se työllistää keskimäärin yli 300 henkilöä, tilintarkastajaksi täytyy valita KHT-tilintarkastaja. (Lydman ym. 2018, 212.)

Tilintarkastajalla ei ole vastuuta siitä, että kirjanpito yhdistyksessä olisi oikein tehty. Tämä vastuu kuuluu yhdistyksen hallitukselle. Tilintarkastaja on vastuussa vain siitä, että tilintarkastus on tehty hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. (Lydman ym. 2018, 212–213.)

Tilintarkastuksessa tarkastetaan yhdistyksen hallituksen toiminta, yhdistyksen kirjanpito, tilinpäätös sekä toimintakertomus. Jos yhdistys muodostaa konsernin, myös konserniti-linpäätös tarkastetaan. Tilintarkastuksesta annetaan tilintarkastuskertomus. Tästä lau-sunnosta selviää, antaako yhdistyksen tilinpäätös oikean ja riittävän kuvan sen toimin-nasta ja taloudellisesta tilasta. Siitä selviää myös, ovatko tilinpäätöksen ja toimintakerto-muksen tiedot keskenään ristiriidattomia. (Lydman ym. 2018, 214.)

Jos yhdistys ei valitse itselleen tilintarkastajaa, on sen valittava toiminnantarkastaja. Toi-minnantarkastajalla täytyy olla oikeudellisten ja taloudellisten asioiden tuntemista sen verran, että hän kykenee tehtävän suorittamaan. Toiminnantarkastaja ei ole vastuussa toiminnastaan kenellekään. Kuitenkin jos hänen toiminnastaan aiheutuu vahinkoa yhdis-tykselle, hän on omista toimistaan korvausvelvollinen. Toiminnantarkastaja ei saa olla liiketoimintakiellossa, konkurssissa tai vajaavaltainen. Jos yhdistykselle valitaan vain yksi toiminnantarkastaja, täytyy hänelle valita myös varatoiminnantarkastaja. (Lydman ym. 2018, 218–219.)

Toiminnantarkastaja tarkastaa yhdistyksen hallinnon ja talouden. Tästä tarkastuksesta on annettava toiminnantarkastuskertomus kirjallisena. Toiminnantarkastuskertomuk-seen kirjataan, jos tarkastuksessa on käynyt ilmi, että yhdistys rikkoo sen omia sääntöjä tai yhdistyslakia. Myös yhdistykselle aiheutuneet vahingot on kirjattava siihen. (Lydman ym. 2018, 219.)

Sekä toiminnantarkastajan että tilintarkastajan täytyy olla riippumattomia. Tämä tarkoit-taa sitä, että he eivät voi olla yhdistyksen palkattuja työntekijöitä tai heidän lähiomaisi-ansa, eikä yhdistyksen hallituksen jäsen taikka varajäsen tai heidän lähisukulaisensa. Henkilö ei saa olla oikeudenkäynnissä yhdistystä vastaan tai sen puolesta. Tarkastajaksi on estynyt myös, jos työskentelee siinä tilitoimistossa, joka on tehnyt yhdistyksen tilin-päätöksen tai/ja kirjanpidon. (Loimu 2013, 198.)

Yhdistyksen saamat lahjoitukset tarkastetaan yhtenä asiana muiden asioiden mukana. Lahjoituksen osalta tarkistetaan, että ne kaikki on kirjattu kirjanpitoon ja niistä on tehty hyväksyttävä ja täsmällinen tosite. Tilin- tai toiminnantarkastajan on myös tarkastettava, että lahjoitetut varat on käytetty niin kuin yhdistys on rahankeräysluvassa kirjoittanut. (Loimu 2013, 202–203.) Laadukkaasti tehty tilin- tai toiminnantarkastus auttaa kitkemään mahdollisia lahjoitusten väärinkäytöksiä.

3.3.2 Sisäinen valvonta

Sisäisen valvonnan tarkoituksena yhdistyksessä on valvoa, että se toimii omien tavoitteidensa mukaisesti. Sisäisellä valvonnalla pyritään myös huomaamaan ja ehkäisemään väärinkäytökset sekä lain rikkomiset. Yhdistyksen koko ja toiminnan laatu vaikuttavat siihen, kuinka sisäinen valvonta toteutetaan. Yhdistyksen on tärkeä tiedostaa etukäteen riskikohdat, jotka liittyvät lahjoituksiin. (Vastuullinen lahjoittaminen ry b.)

Kuten aikaisemmin on mainittu, organisaatiot eivät lähtökohtaisesti tee väärinkäytöksiä, vaan siinä toimivat ihmiset. Yhdistysten sisäinen valvonta kohdistuu näin ollen siinä toimiviin ihmisiin. Osittain on ongelmallista, kuinka pitkälle voidaan tarkastella yhdistyksessä toimivia henkilöitä. Pitääkö tarkastella vain yhdistyksen hallituksen jäseniä, vai tarkastellaanko, ketkä ovat työntekijöitä, mahdollisia alihankkijoita, johtoryhmän ja valio-kuntien jäseniä vai peräti kaikkia yhdistyksen jäseniä. Yhdistyksissä toimivia henkilöitä täytyy tarkastella myös esteellisyysnäkökulma mielessä pitäen. Monista lakipykälästä ja asetuksista tulee tähän kohtaan säädöksiä. Tämä näkyy esimerkiksi siinä kuka voi ostaa ja mistä voi ostaa yhdistykselle palveluita. Ja vaikka lakipykälät täytyisivätkin, täytyy ottaa huomioon myös toiminnan eettisyys. (Tornikoski 2020b.)

Sisäisen valvonnan ei ole tarkoitus olla ihmisten kyttäämistä. Sisäisen valvonnan tarkoitus on tuottaa yhdistykselle lisäarvoa. Tämä lisäarvo syntyy esimerkiksi kehittämällä yhdistyksen hallintoprosesseja ja riskienhallintaa. Sisäisen valvonnan tulee olla riippumaton ja objektiivista. Sen avulla yhdistys pystyy johtamaan toimintansa kohti tavoitteitansa. (Ratsula 2016, 10.)

Hyvä sisäinen valvonta on tärkeää myös tulevien lahjoitusten kannalta. Jos yhdistyksen maine saa kolhun jonkun epäeettisen toiminnan takia, lahjoittajien kukkaron nyörit kiristyvät kiinni ehkä pidemmäksikin aikaa. Tämä siitakin huolimatta, että epäeettinen toiminta ei olisi ollut suoranaista lahjoitusrahojen väärinkäytöstä.

Epäselvä vastuunjako, vajavainen dokumentointi, puutteellinen työtehtävien eriyttäminen, yhdistyksessä toimivien heikko tietotaito ja passiivinen yhdistyksen johto ovat kaikki riskitekijöitä yhdistyksessä. Epäselvä vastuunjako saattaa helposti johtaa inhimillisiin erehdyksiin, kun ei tiedetty kenen pitäisi asioita hoitaa. Vajavainen dokumentointi on taloushallinnossa aina riski. Tositteita ei saa puuttua ja yhdistyksen laskujen pitää täyttää laskumerkintävaatimukset. Puutteellinen työtehtävien eriyttäminen tarkoittaa sitä, että

yksi henkilö hoitaa laajaa vastuualuetta. Pienissä yhdistyksissä tämä tarkoittaa usein sitä, että yhdistyksen talousasiat ovat yhden henkilön takana. Tämä henkilö saa vapaasti hoitaa asioita, kuten parhaaksi näkee. Tällaisissa tapauksissa myös vastuualueelta saat-
taa puuttua varahenkilö. Varahenkilöjärjestelmä on yhdistykselle hyödyllinen, kun tulee yllättävä olosuhteiden muutos, kuten vastuuhenkilön sairastuminen. Taloushallinnon va-
rahenkilö on etukäteen perehdytetty ja hän tietää, miten esimerkiksi yhdistyksen lahjoit-
uksia ja muita talousasioita täytyy hoitaa. Inhimillisten virheiden riski raha-asioiden kä-
sittelyssä pienenee, kun tietotaitoa on siirretty myös yhdistyksen varahenkilölle. (Ratsula
2016, 30–31.)

Yhdistyksen olisi tärkeä luoda avoin kulttuuri, jossa sekä jäsenet, yhdistysaktiivit, että
ulkopuolisetkin pystyisivät matalalla kynnyksellä nostamaan pöydälle epäilyistä herättä-
vät asiat. Ani harvalla yhdistyksellä on käytössä kuitenkaan mitään ilmoituskanavia,
jonka kautta kuka tahansa voisi ilmoittaa, jos epäilee väärinkäytöstä tai muuten epäet-
tistä toimintaa yhdistyksessä. Ilmoituskanava kuulostaa terminä hyvin mahtipontiselta,
varsinkin pienen yhdistyksen näkökulmasta. Käytännössä ilmoituskanava voi tarkoittaa
esimerkiksi yhdistyksen verkkosivuilla mainittua sähköpostiosoitetta. Tähän sähköposti-
osoitteeseen voi laittaa viestiä, jos jollakin herää eettisiä kysymyksiä tai huomautuksia
yhdistyksen toiminnasta. Tällainen sähköpostiosoite ei ole siis perustettu pelkästään lah-
joitusten väärinkäytösten ehkäisyyn vaan kaikkeen yhdistyksen toiminnan eettisiin asioi-
hin. Yhdistyksessä täytyy myös sopia, kuka tuota sähköpostiosoitetta lukee ja mikä on
toimintapolku, jos joku ilmoittaa väärinkäytösten epäilyistä. (Ratsula 2016, 253–254.)

Englannin kielessä tällaiselle ilmoituskanavalle löytyy monia termejä, kuten ethics chan-
nel, ethics helpline tai speak up channel. Suomeksi puhutaan eettisestä ilmoituskana-
vasta. Tämä ilmoituskanava voi olla joku muukin kuin sähköpostiosoite, kuten puhelin-
numero tai verkkolomake. Yhdistyksille sähköpostiosoite on yleensä helpoin järjestää.
(Ratsula 2016, 253–254.)

4 Opinnäytetyön toteutus

Edellä olevissa kappaleissa olen selvittänyt, miten teoriassa lahjoitukset vaikuttavat yh-
distyksen taloushallintoon. Jotta saisin tietää, miten käytännössä yksityishenkilöiltä tule-
vat lahjoitukset vaikuttavat yhdistyksen taloushallintoon, valitsin yhdistyksen, jota tar-
kemmin tarkastelin. Yleishyödyllisen yhdistyksen toiminnanjohtajan haastattelussa ky-

syin, miten lahjoituksia käsitellään yhdistysten kirjanpidossa, verotuksessa, raportoinnissa ja budjetoinnissa. Kysyin myös, onko yhdistyksellä rahankeräyslupa ja miten lahjoitusten väärinkäyttöä ehkäistään yhdistyksessä.

Opinnäytetyöhöni kuului myös toinen haastattelu. Siinä haastattelin Vastuullinen Lahjoittaminen ry:n pääsihteeriä Pia Tornikoskea. Tämän haastattelun tarkoituksena oli kartoittaa laajemmin yhdistyksille kohdistuvia lahjoituksia sekä näiden lahjoitusten väärinkäytön ehkäisyä. Vastuullinen Lahjoittaminen ry:n pääsihteerinä Tornikoski on näköalapaikalla näkemässä mitä yhdistyskentällä tapahtuu lahjoitusten suhteen.

Molemmat haastattelut toteutin puhelinhaastatteluna. Haastattelut nauhoitettiin. Näin ne olivat jälkikäteen helposti lüteroitavissa ja tarkasteltavissa. Haastattelut toteutettiin kevään ja alkukesän 2020 aikana ja ne olivat puolistrukturoituja- eli teemahaastatteluja. Teemahaastattelussa on tarkoituksena napata tutkimusongelmasta tai tutkimuskysymyksistä ne teema-alueet, jotka tutkimuksen kannalta ovat keskeisimpiä. (Vilkkä 2005, 101.)

Saadakseni vastauksen tutkimuskysymykseen, miten lahjoittajat toivovat yhdistyksiltä tietoa rahojen käytöstä, tein kyselytutkimuksen. Tämän kyselytutkimuksen kohdistin samaan yhdistykseen, jonka toiminnanjohtajaa olin haastatellut. Tämän yhdistyksen jäsenille lähetettiin sähköpostilla pyyntö osallistua kyselytutkimukseen. Oletuksena oli, että yhdistyksen jäsenet ovat myös potentiaalisia yhdistykselle rahaa lahjoittavia henkilöitä.

4.1 Tutkimuksen kohteena oleva yhdistys

Yhdistys, jonka jäsenille lähetin kyselytutkimuksen, on sosiaali- ja terveysalalla Suomessa aktiivisesti toimiva yhdistys. Yhdistys on parisuhdetyötä tekevä järjestö, joka pyrkii palvelemaan perheitä. Tällä hetkellä työntekijöitä on seitsemän, joista kuusi on kokoaikaisia ja yksi osa-aikainen. Jäseniä yhdistyksellä oli kyselyn tutkimusta tehdessä 698. (Ranssi-Matikainen 2020.)

Yhdistyksen tulot olivat vuonna 2019 noin 500 000 euroa. Yksityisten lahjoittajien osuus tästä summasta on noin 120 000 euroa. Yhdistyksellä ei ole lahjoittajarekisteriä käytössä. Yhdistysten työntekijät näkevät pankkitilin, jolle lahjoitukset tulevat. Sieltä näkee, ketkä ovat tehneet yhdistykselle lahjoituksia. Kuitenkaan lahjoituksia tekevien ihmisten

nimiä ei ole koottu mihinkään tiedostoon niin, että niistä olisi muodostunut lahjoittajarekisteriä. (Ranssi-Matikainen 2020.)

4.2 Kyselytutkimus

Kyselytutkimus toteutettiin E-Lomake ohjelmalla. E-Lomake on erilaisten lomakkeiden ja sähköisen asioinnin alusta. Tämä ohjelma on selainkäyttöinen ja sillä pystyin tekemään internetissä tehtävän kyselytutkimuksen. (E-lomake 2020.) Tutkimuksessa mukana olevan yhdistyksen jäsenet saivat linkin kyselyyn sähköpostilla. Kyselystä muistutettiin vielä myöhemmin toisessa sähköpostissa tullessa jäsenkirjeessä. Kyselyssä oli 15 kysymystä. Yhdistyksen jäsenet osallistuivat kyselyyn nimettöminä. Kyselyn alussa oli linkki tietosuojaselosteeseen. Tietosuojaseloste auttoi vastaajaa ymmärtämään mistä kyselyssä on kyse ja mihin hänen antamiaan vastauksia käytetään. Vastaajan on rastitettava, että hän hyväksyy tietosuojan, jotta vastaukset tallentuvat.

Ennen kuin kyselytutkimus lähetettiin yhdistyksen jäsenille, käytiin kyselyn kyselylomake läpi yhdistyksen hallituksen ja toiminnanjohtajan kanssa. Myös sopivin ajankohta suunniteltiin kyselytutkimukselle. Oletus oli, että elokuussa monien palattua lomilta kyselyyn saataisiin isompi vastausprosentti, kuin jos kysely olisi toteutettu kesä- tai heinäkuussa. Kysely oli auki kaksi viikkoa. Ajattelin, että halukkaat kyselyyn vastaajat ehtivät kyllä tässä ajassa kyselyyn vastata. Kyselyn sulkeuduttua pystyi näkemään, että suurin osa vastauksista on tullut samana päivänä kuin ensimmäinen sähköposti kyselystä on jäsenille lähetetty.

4.3 Kyselylomake

Kyselylomakkeen alussa kysyttiin vastaajan taustatietoja. Ensimmäiset viisi kysymystä kartoittivat vastaajan sukupuolta, ikää, elämäntilannetta ja taloudellista asemaa. Kyselyssä kysyttiin taustatiedot, jotta tuloksista pystyin tarkastelemaan eri asioiden yhteyksiä. Yksi hypoteesini oli, että hyvässä taloudellisessa asemassa olevat lahjoittavat enemmän. Toinen oletamus oli, että nuoret lahjoittavat vähemmän kuin ne, joilla iän myötä on kertynyt enemmän varallisuutta.

Taustatietojen jälkeen kyselyssä oli vuorossa itse lahjoittamista koskevat kysymykset. Ensin kysyttiin kuinka paljon vastaaja lahjoittaa keskimäärin vuoden aikana, kuinka usein lahjoittaa ja kuinka monelle eri yhdistyksille lahjoittaa. Sen jälkeen kartoitettiin, millä eri

tavoilla vastaaja on lahjoittanut. Vaihtoehtoina oli keräyslippaaseen lahjoitus, kolehtiin lahjoitus, kertalahjoitus, kuukausilahjoitus, tekstiviesti/puhelinlahjoitus ja suurlahjoitus. Suurlahjoituksen raja oli tässä kyselyssä asetettu yli 3000 € kertalahjoitus. Toki vastaaja pystyi myös valitsemaan vaihtoehdon, että oli lahjoittanut jollain muulla tavalla ja myös sen vaihtoehdon, että ei ole lahjoittanut millään näillä tavoilla. Näillä kysymyksillä voidaan tarkastella muun muassa sitä, onko lahjoitussummalla yhteyttä siihen, millä tavalla henkilö lahjoituksia mieluiten tekee.

Kymmenennestä kysymyksestä eteenpäin kartoitettiin vastaajan mielipiteitä. Nämä kysymykset avaavat sitä, mikä lahjoittajan mielestä on tärkeää. Vaihtoehtoina oli, että kysytty asia on vastaajalle erittäin tärkeä, melko tärkeä, vähän tärkeä, ei ollenkaan tärkeä tai että vastaaja ei osaa sanoa, onko kysytty asia hänelle tärkeä. Väittämät, joihin vastaajien mielipidettä kysyttiin, liittyivät muun muassa lahjoittamisen maksamisen helppouteen, yhdistyksen pieniin hallintokuluihin ja rahankeräysluvan selkeään ilmoittamiseen.

Kyselyn yhdennessätoista kysymyksessä kysyttiin saako vastaaja tarpeeksi tietoa, mihin lahjoitetut rahat on yhdistyksessä käytetty. Seuraavassa kysymyksessä puolestaan kysyttiin, mitä kautta henkilö haluaisi saada tiedon lahjoitusrahojen käytöstä. Heti näiden kysymysten jälkeen kysyttiin, mikä saisi vastaajan lahjoittamaan enemmän. Yksi vaihtoehto tässä kysymyksessä oli, että lahjoittajalla olisi enemmän tietoa mihin lahjoituksia käytetään. Tässä pystytään siis selvittämään, onko yhteyttä niillä vastauksilla, joissa sanotaan, että vastaaja ei saa tarpeeksi tietoa lahjoitusrahojen käytöstä ja vastaaja olisi valmis lahjoittamaan enemmän, jos saisi lisää tietoa. Tähän kun yhdistetään vielä tieto, mitä viestintäkanavaa hyödyntäen lahjoittaja toivoisi viestiä välitettävän, toivoin saavani arvokasta tietoa yhdistyksen hyödynnettäväksi.

Neljästoista kysymys kysyi vastaajan asennetta testamenttilahjoitusta kohtaan. Kyselyn kohteena olleessa yhdistyksessä testamenttilahjoitusta ei juuri ole aikaisemmin markkinoitu. Jos vastaajista löytyisi paljon niitä, jotka pitäisivät mahdollisena, että voisivat tulevaisuudessa tehdä testamentin yleishyödyllisen yhdistyksen hyväksi, kannattaisi tämä vaihtoehto ottaa yhdistyksen viestinnässäkkin enemmän esille. Viimeinen kysymys oli avoin kysymys, johon vastaaja sai vapaasti kertoa omia ajatuksia lahjoittamisesta yleishyödylliselle yhdistykselle. Kysely löytyy kokonaisuudessaan liitteestä 1.

5 Haastattelun ja kyselyn tulokset

5.1 Yksityishenkilöiden lahjoitusten vaikutukset yleishyödylliseen yhdistyksen taloushallintoon

Seuraavien alaotsikoiden alle on koottu haastattelussa selvinneitä vastauksia tämän opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin yhden yleishyödyllisen yhdistyksen näkökulmasta. Yleisesti voidaan todeta, että lahjoitukset vaikuttavat monin tavoin yhdistyksen taloushallintoon. Lahjoitukset täytyy ottaa huomioon kirjanpidossa, kustannuspaikkalaskennassa, verotuksessa, raportoinnissa ja budjetoinnissa.

Yhdistyksissä toimijoilla tulee olla osaamista lahjoitusten käsittelyssä taloushallinnossa. Eryteisesti tämä korostuu silloin kun yhdistys hakee ja saa rahankeräyslupan. Suomessa 100 000 yhdistystä kohden on 500–600 rahankeräyslupaa. Tästä voi päätellä, että pienet vapaaehtoistoimin toimivat yhdistykset eivät edes lähde mukaan rahankeräyslupan hakemiseen, koska se on melko raskas hallinnollinen prosessi. Uuden lain myötä pienkeräys tulee mahdollistamaan pienille yhdistyksille lisää rahan pyytämistä. Kuitenkin näillä pienillä yhdistyksillä pitää olla tiedossa mitä vaatimuksia se tuo taloushallinnolle. Pienkeräyksestäkin on tehtävä tilitykset poliisille. (Tornikoski 2020b.)

Kysyttäessä Vastuullinen lahjoittaminen ry:n pääsihteeriltä mitä haasteita yleishyödyllisillä yhdistyksillä on lahjoitusten käsittelyssä taloushallinnossa, hän nostaa esiin kustannuspaikat ja kulujen kohdistamisen. Monilla yhdistyksillä kustannuspaikkojen käyttö ja kulujen kohdistaminen on vajavaista. Rajanveto siitä, mihin varainhankinnan muotoon joku yhdistyksen kulu pitäisi merkitä on Tornikosken mukaan hankalaa. Kulut ovat monesti könttänä. Jos lahjoituksia pitää raportoida rahankeräyslupan takia Poliisihallitukselle, täytyy kulujen kuitenkin olla vain lahjoituksiin kohdistuneita kuluja, ei muita kuluja. Esimerkiksi testamentteihin liittyviä kuluja tai tuotemyynnin kuluja ei näiden joukossa saa olla. Monesti nämä ovat Tornikosken mukaan hankalasti erotettavissa, koska yhdistyksissä tehdään monen muotoista yhdistettyä kampanjointia. Näissä kampanjoissa annetaan lahjoittajille erilaisia vaihtoehtoja. Voi esimerkiksi ostaa kannatus tuotteita, lahjoittaa rahaa tai tehdä testamentin. Viestintää ja mainontaa lahjoituksiin liittyen tehdään myös monikanavaisesti. Mikä sitten oli kanava, joka tavoitti lahjoittajan ja sai hänet lahjoittamaan, jää lopulta pimementoon. Lahjoittajarekisterin kautta pystytään tekemään seurantaa siitä millä lailla mikäkin kampanja aktivoi, sanoo Tornikoski. (Tornikoski 2020b.)

Tutkittava yhdistys kokee, että sillä on tarpeeksi osaamista lahjoitusten käsittelystä yhdistyksen taloushallinnossa. Yhdistyksellä on tarkka ja osaava työntekijäjoukko sekä hallitus. Yhdistyksen perustamisesta lähtien on pidetty tärkeänä, että hallinnolliset käytännöt ja ohjeistukset ovat kirjattu ja niitä toteutetaan ammattimaisesti. Yhdistyksessä hallinnolliset asiat pyritään tekemään niin huolellisesti, kuin vain on mahdollista, toteaa toiminnanjohtaja haastattelussa. (Ranssi-Matikainen 2020.)

Yhdistyksen kehityskohteita haastattelussa kysyttäessä tulee ilmi, että yhdistys pyrkii kehittymään koko ajan. Siellä mietitään, miten voitaisiin palvella jäsenistöä parhaiten, miten voitaisiin palvella lahjoittajia paremmin ja miten lahjoittajia voitaisiin huomioida. Toiminnan kehittämistä rajoittaa kuitenkin resurssien niukkuus. Yhdistyksellä ei ole omaa työntekijää, joka voisi keskittyä pelkästään lahjoitusasioiden hoitamiseen. Työntekijöiden täytyy siis hoitaa lahjoituksiin liittyviä asioita kaikkien muiden työtehtävien ohella. Vähistä henkilöresursseista huolimatta yhdistyksen toiminnanjohtaja kokee lahjoitusasioiden olevan hyvin hoidettu. Yhdistys voisi siis kehittää lahjoitusten käsittelyä sillä, että siihen tehtävään olisi palkattu oma työntekijä. Tämä vaatisi kuitenkin lisää taloudellisia resursseja, joka vaatisi isoa toiminnan volyymin kasvattamista, joka yhdistyksen toiminnan luonteen takia ei tapahdu kovin nopeasti. Työntekijän palkkaus vain lahjoitusasioita hoitamaan ei siis ole lähitulevaisuudessa todennäköistä. (Ranssi-Matikainen 2020.)

5.1.1 Lahjoitusten käsittely yhdistyksen kirjanpidossa ja verotuksessa

Yhdistyksellä on oma työntekijä, joka vastaa yhdistyksen taloudenhoidosta, mutta sen lisäksi yhdistys käyttää tilitoimistoa. Tilitoimistossa on yhdistyksellä ollut sama kirjanpitäjä monta vuotta ja yhdistys kokee kirjanpitäjän ammattitaidon arvokkaaksi yhdistykselle. Erityisesti yhdistyksen aloittaessa toimintaa tilitoimiston kirjanpitäjän yhdistyspuolen taloushallinnon osaamisesta on ollut paljon apua. (Ranssi-Matikainen 2020.)

Yhdistyksellä on kirjanpidossa lahjoituksille omat tilit. Yhdistyksellä on kustannuspaikkalaskenta käytössä. Lahjoituksiin liittyvät kulut raportoidaan erikseen. Käytännössä tämä tapahtuu niin, että laskuja hyväksyttäessä kirjataan mikä lasku liittyy lahjoitusten keräämiseen ja mitkä laskut ovat rahankeräysluvassa mainitun käyttötarkoituksen alaisia kuluja. Tässä yhdistyksessä jokainen yhdistyksen lasku täytyy eritellä, liittykö ne johonkin hankkeeseen tai mikä osuus laskusta kuuluu mihinkin projektiin. Näin ollen lahjoituksiin

liittyvä kustannuspaikkojen kirjaaminen on siis vain yksi osa normaalia kustannuspaikkojen kirjaamisen rutiinia. Yhdistyksessä ei koeta lahjoituksia ja niihin liittyvien kulujen kirjaamista ongelmallisena tai hankalana. (Ranssi-Matikainen 2020.)

Tutkittava yhdistys on ollut toimintansa alusta lähtien verottajan silmissä yleishyödyllinen yhdistys. Tästä asiasta haetaan ennakkopäätös verottajalta joka toinen vuosi. Yhdistys on siis toiminnastaan kokonaan vapautettu tuloverosta. (Ranssi-Matikainen 2020.)

5.1.2 Lahjoitusten käsittely yhdistyksen raportoinnissa ja budjetoinnissa

Ennakko-oletuksena minulla oli opinnäytetyötä aloittaessa, että budjetointi on haasteellista yhdistykselle, jossa iso osa tuloista tulee yksityishenkilöiden lahjoitusvaroista. Oletukseni oli, että budjetointi on hyvin epävarmaa, koska ei voida tietää kuinka yksityishenkilöt lahjoittavat tulevaisuudessa. Näin käy etenkin silloin, kun lahjoittajat ovat kertalahjoittajia, eivätkä säännöllisiä kuukausilahjoittajia.

En saanut kuitenkaan yhdistyksen toiminnanjohtajan haastattelussa hypoteesilleni vahvistusta. Yhdistyksessä koetaan, että tähän mennessä yhdistyksen budjetoinnissa on onnistuttu hyvin arvioimaan yksityishenkilöiltä saatujen lahjoitusten määrä. Useina vuosina lahjoituksia on tullut vähän enemmän kuin budjettiin on kirjattu, negatiivisilta yllätyksiltä tämän suhteen on siis vältytty. Lahjoitustulojen määrä yhdistyksessä on monena vuotena ollut kasvussa. (Ranssi-Matikainen 2020.)

Yhdistys asettaa vuosittain budjetoidessaan lahjoitustavoitteen. Yhdistys suunnittelee toimenpiteitä, jotta tämä lahjoitustavoite saavutettaisiin. Tähän mennessä tehty työ on kantanut hedelmää ja lahjoitustavoitteet on yhdistyksessä saavutettu. (Ranssi-Matikainen 2020.)

Lahjoitusten kertymisestä raportoidaan yhdistyksen hallitukselle kuukausittain. Päiväta-solla yhdistyksen taloushallinto seuraa lahjoitusten kertymistä. Myös yhdistyksen toiminnanjohtaja seuraa aktiivisesti lahjoitusten kertymistä. Jokaisessa yhdistyksen hallituksen kokouksessa käydään lahjoitusasiat läpi yhtenä osana yhdistyksen talousasioita ja kokouksessa nostetaan esille, jos yhdistys on saanut suurempia, usean tuhannen euron kertalahjoituksia. Yhdistys pitää lahjoitusten seurantaan hyvin tärkeänä ja lahjoitukset ovat tärkeä osa yhdistyksen tulonmuodostusta. (Ranssi-Matikainen 2020.)

5.1.3 Rahankeräyslupa ja väärinkäytösten ehkäisy

Yhdistyksellä on voimassa oleva rahankeräyslupa. Rahankeräyslupa on ollut yhdistyksellä koko sen toiminnassa olon ajan. Toiminnanjohtajan mukaan yhdistyksen toiminnan alussa rahankeräyslupaprosessi tuntui hyvin työläältä ja prosessi tuntui raskaalta. Nyt kun lupaa on haettu useita vuosia, prosessi on muuttunut yhdistyksessä selkeävii- vaiseksi. Toki rahankeräyslupan hakeminen ja siihen liittyvät raportoinnit ja tilintarkas- tukset vievät aikaa yhdistyksen hallinnossa. Rahankeräyslupa on kuitenkin vain yksi osa byrokratiaa, joka täytyy yhdistyksessä hoitaa. Toiminnanjohtaja kertoo, että lupaproses- sin muuttuminen sähköiseksi on helpottanut ja muuttanut prosessia selkeämmäksi. (Ranssi-Matikainen 2020.)

Rahankeräyslain uudistus ei ole vaikuttanut millään lailla yhdistyksen toimintaan ja aina- kaan lähitulevaisuudessa uutta pienkeräyslupaa yhdistyksessä ei olla tulossa hake- maan. Rahankeräyslupan hakeminen ja se, mihin käyttötarkoitukseen yhdistys hakee rahankeräyslupaa, on vakiintunut, eikä sitä olla muuttamassa. Myös rahankeräyslupan raportointi ja saatujen lahjoitusten käyttö on vakiintunutta, eikä näihin ole tulossa muu- tosta. (Ranssi-Matikainen 2020.)

Yhdistyksen verkkosivuilta löytyy rahankeräyslupan numero sekä sen voimassaoloaika. Verkkosivuilta löytyy myös tieto, mihin yhdistys käyttää saamiaan lahjoitusrahoja. Tekstis- sä on samat asiat, jotka ovat rahankeräysluvassa, ainoastaan sanamuodot ja tekstin ulkoasu on hiukan erilaiset. (Ranssi-Matikainen 2020.)

Yhdistyksen lahjoitusten väärinkäytön ehkäisy lähtee rahankeräysluvasta. Rahanke- räyslupaan on kirjattu mihin yhdistys aikoo käyttää yksityishenkilöiltä lahjoituksina saa- tuja varoja. Rahankeräyslupaa varten varojen käyttö on yksityiskohtaisesti määritelty. Kun ihmisiltä pyydetään lahjoituksia, keräyskirjeessä yhdistys kertoo mihin tarkoitukseen yritys kerää lahjoitusrahoja. Kun taas lahjoitusrahaa käytetään laskujen maksamiseen pankkitililtä, johon lahjoitukset tulevat, kirjataan, miten rahojen käyttö liittyy rahankeräys- lupaan. Jokaisen maksettavan laskun kohdalla täytyy käyttää harkintaa. Onko tämä lasku oikeasti siihen tarkoitukseen, joka rahankeräyslupaa hakiessa ja ihmisiltä lahjoi- tuksia pyydetäessä on kerrottu. (Ranssi-Matikainen 2020.)

Lopulta tilintarkastaja katsoo, onko yhdistyksessä toimittu säännösten mukaisesti. Tilin- tarkastaja antaa tilintarkastusraportin, joka menee Poliisihallitukselle. Poliisihallituksella

raportit vielä tarkastetaan ja sieltä annetaan lausunto, onko yhdistys käyttänyt lahjoitukset rahankeräysluvan mukaisesti. (Ranssi-Matikainen 2020.)

5.2 Kyselytutkimuksen tulokset

Kyselytutkimukseen vastasi yhteensä 71 ihmistä. Vastaajista 43 oli naisia, 28 oli miehiä ja yksi ei halunnut kertoa. Yhdistyksessä oli kyselyn toteuttamishetkellä 698 jäsentä. Näin ollen kyselyyn vastasi 10 % jäsenistä.

Seuraavissa alaluvuissa tarkastellaan tarkemmin kyselyn tuloksia. Ensiksi tarkastellaan minkälaisia vastaajat ovat olleet taustatiedoiltaan. Sen jälkeen selvitän minkä verran ja millä tavoilla kyselyyn osallistujat lahjoittajat. Tarkastelen myös, mitkä asiat ovat lahjoittajille tärkeitä, mitkä tekijät vaikuttavat halukkuuteen lahjoittaa ja millä tavoin lahjoittajat kaipaivat tietoa lahjoitusrahojen käytöstä. Käyn läpi myös vastaajien ajatukset testamenttilahjoituksista sekä avointen kysymysten vastaukset.

5.2.1 Kyselyyn vastanneiden taustatiedot

Kuten aikaisemmin mainitsin, kyselyyn vastasi hiukan enemmän naisia kuin miehiä. Vastaajien lukumäärät ja jakautuminen sukupuolen mukaan näkyy taulukossa kaksi.

Taulukko 2. Kyselytutkimukseen osallistujien määrä ja sukupuoli.

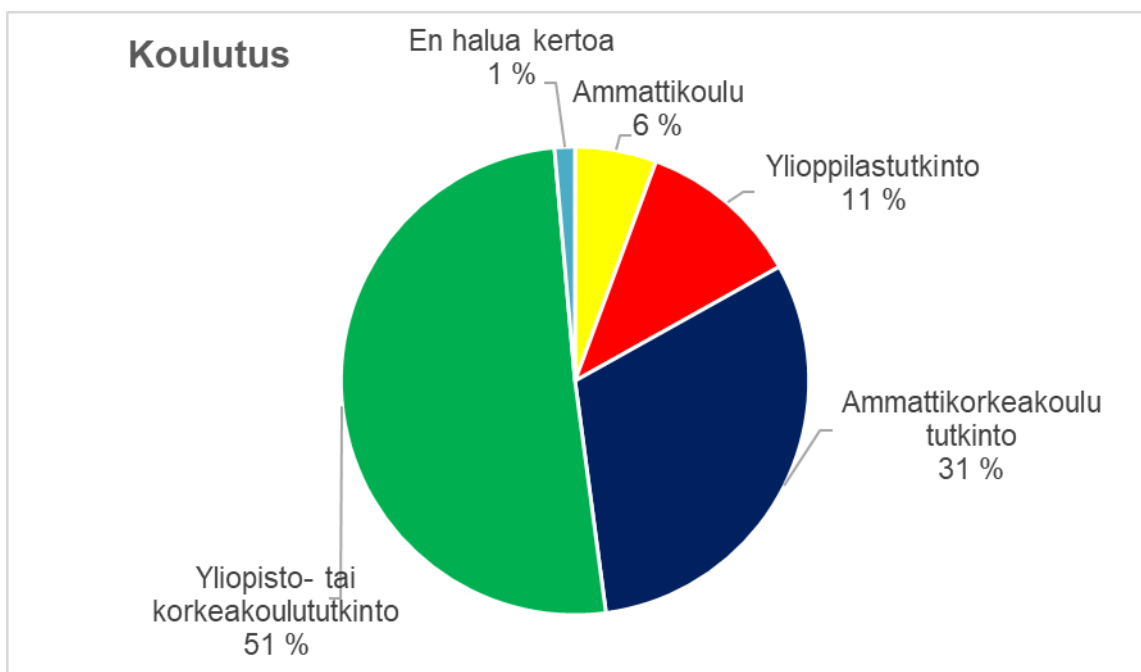
	Nainen	Mies	Ei halua kertoa	Yhteensä
Vastaajien lukumäärä	42	28	1	71
Prosenttia vastaajista	59,2 %	39,4 %	1,4 %	100 %

Kyselyyn vastanneet olivat kaikki aikuisia. Suurin ikäryhmä oli 51–60-vuotiaat. Heitä oli vastaajista 31 %. Myös 31–40-vuotiaiden, 41–50-vuotiaiden ja yli 61-vuotiaiden ikäluokat olivat hyvin edustettuina. Kaikissa näissä ryhmissä oli vähintään 14 vastaajaa. Aivan nuoria kyselyyn ei osallistunut, sillä alle 31-vuotiaita ei ollut ollenkaan. Vastaajien ikien jakautuma näkyy kuviossa 6.

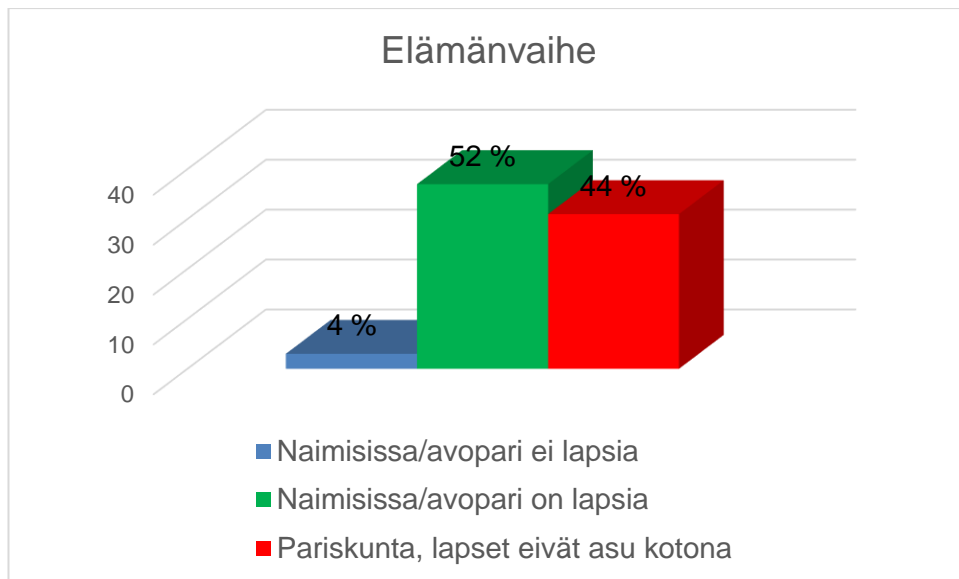
Kuvio 6. Kyselyyn vastaajien ikä.

Vastaajat olivat keskimäärin hyvin koulutettuja. Yhtään pelkästään peruskoulun käynnyttä vastaajaa ei ollut. Suurimmalla osalla vastaajista oli korkeakoulututkinto, sillä 82 % heistä oli joko ammattikorkeakoulu- tai yliopistotutkinto suoritettuna. Naisten ja miesten välillä ei ollut suurta eroa koulutuksen osalta, vaan molemmat olivat yhtä koulutettuja. Koulutusjakauma näkyy alla olevasta kuviosta 7.

Kuvio 7. Vastaajien koulutus.

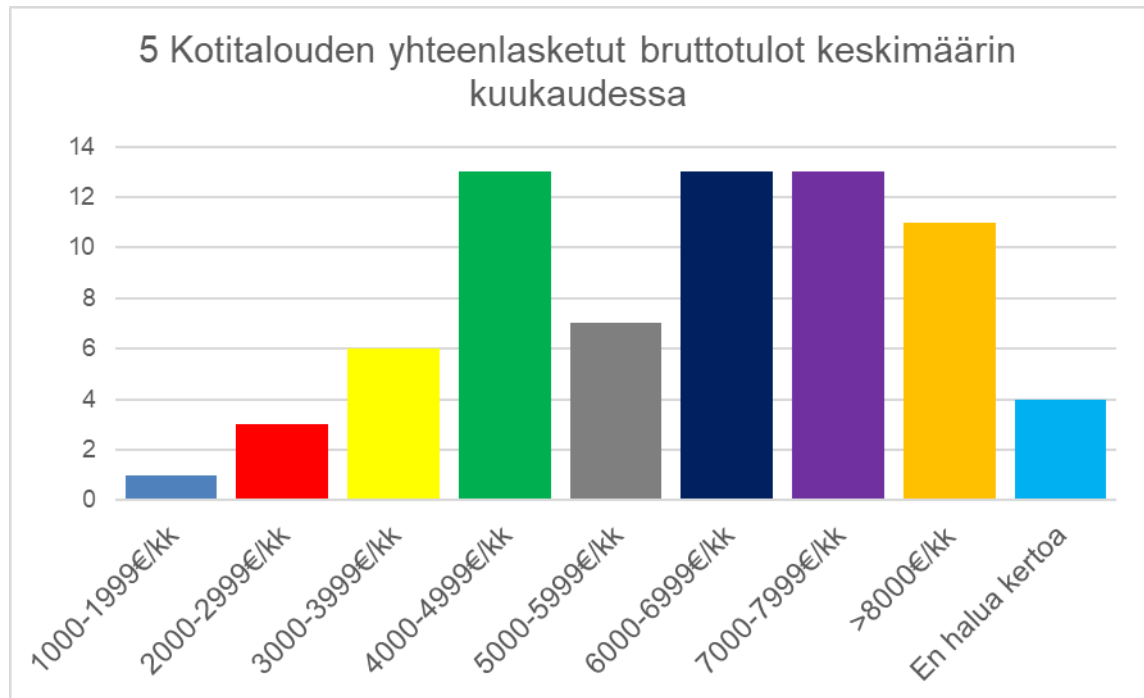
Vastaajat pystyivät valitsemaan elämäntilanteensa seuraavista vaihtoehtoista: 1. naimaton asun vanhempien luona, 2. asun yksin, 3. naimisissa/avopari ei lapsia, 4. naimisissa/avopari on lapsia, 5. yksinhuoltaja aikuinen asun lasten kanssa, 6. pariskunta lapset eivät asu kotona tai 7. jokin muu. Kuviosta kahdeksan voi hyvin havaita, että näistä monista vaihtoehtoista huolimatta vastaajat kuuluivat vain kolmeen ryhmään. Naimisissa olevia tai avopareja, joilla ei ole lapsia oli vain kolme. Ryhmän koon ollessa näin pieni, ei ollut lopputuloksen kannalta luotettavaa vertailla lahjoittavatko lapsettomat enemmän kuin he, joiden perheessä on lapsia.

Kuvio 8. Vastaajien elämänvaihe.

Kuviosta yhdeksän näkee, että vastaajat ovat hyvätuloisia. Heidän kotitalouksistaan puolet tienasi yli 6000 euroa kuukaudessa ennen verojen vähennystä. Alle 1000 euroa tienaavia ei ollut yhtään ja alle 2000 euroa tienaaviakin oli vain yksi. Tämä johtuu osaltaan varmaan siitä, että vastaajista kaikki elivät parisuhteessa. Näin ollen kotitalouden tulot muodostuvat kahden aikuisen tuloista, mikä kasvattaa luonnollisesti summaa.

Olin olettanut, että suomalaiset eivät halua edes anonyymissä kyselyssä mielellään kertoa tulotasoaan. Siksi selvityksen kannalta oli iloinen yllätys, että vain neljä vastaajaa ei halunnut kertoa kotitaloutensa kuukausituloja.

Kuvio 9. Vastaukset kysymykseen viisi: Kotitaloutesi yhteenlasketut tulot veroja vähentämättä ovat keskimäärin kuukaudessa. Jos et tiedä tarkkaa lukua, niin kerro arviosi.

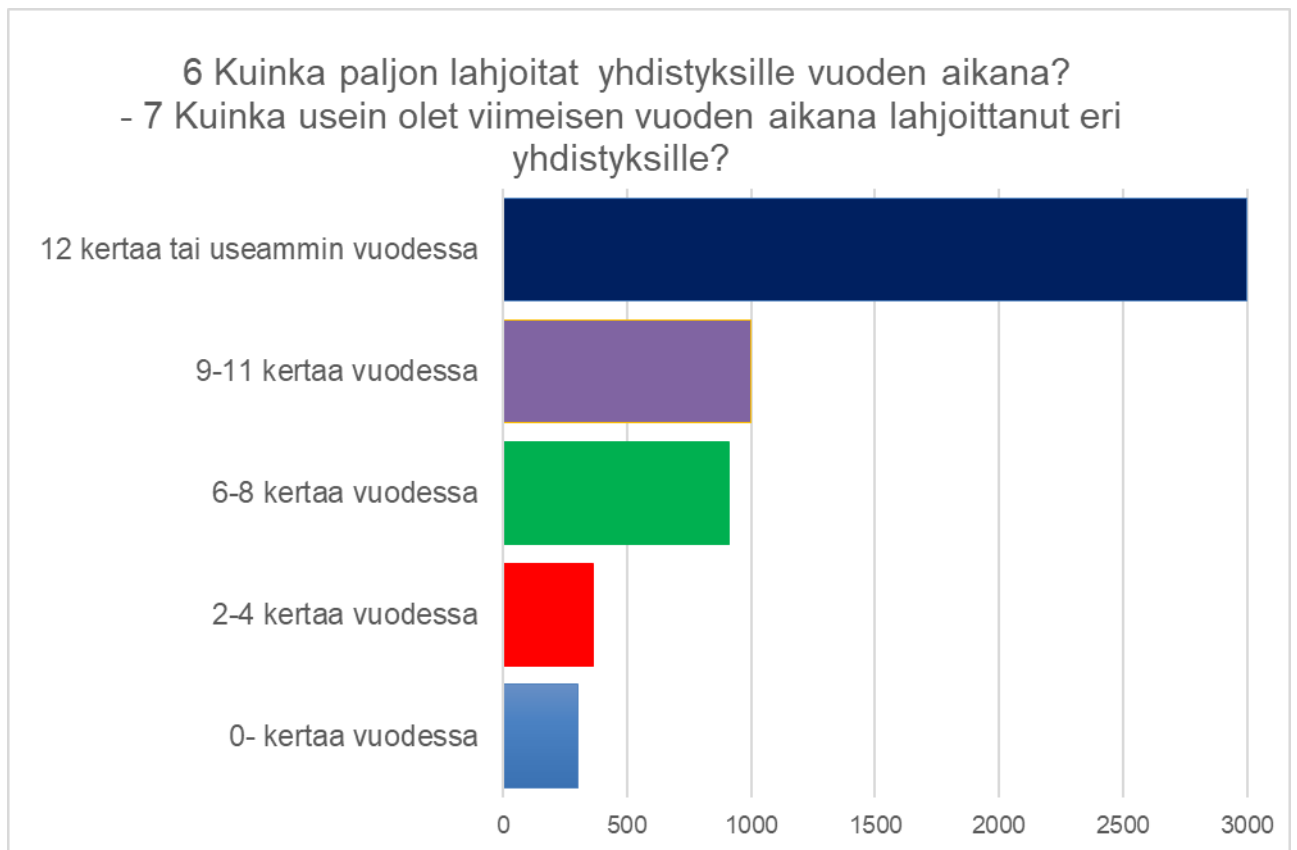
5.2.2 Yleishyödyllisille yhdistyksille tehdyt rahalahjoitukset

Kaikki kyselyyn vastaajat lahjoittivat jollekin yleishyödylliselle yhdistykselle. Yhden vastaajan vuoden aikana yhteenlaskettu lahjoitussummat yleishyödyllisille yhdistyksille vaihtelivat 50 eurosta aina 15 000 euroon asti. Keskiarvo lahjoitetusta summasta oli 2121,37 euroa vuodessa. Mediaani oli 1200 euroa, joten keskiarvoa nostaa joidenkin vastaajien isommat vuosilahjoitukset.

Ennako-oletuksena minulla oli, että enemmän tienaavat myös lahjoittaisivat enemmän. Tätä eivät kyselyn tulokset kuitenkaan vahvistaneet. Eniten lahjoittavia olivat ne, joiden kotitalouden tulot ennen veroja olivat 4000–4999 euroa kuukaudessa. Suhteessa tuloihin eniten lahjoittivat 1000–1999 euroa kuukaudessa tuloja saavat, mutta tähän ryhmään kuului vain yksi vastaus, joten se ei anna kovin luotettavaa tulosta.

Suurin osa lahjoitti useamman kerran vuodessa. Suosituinta oli lahjoittaa vähintään kaksitoista kertaa vuodessa. Näin teki 70 % vastaajista. Näistä yhtä lukuun ottamatta kaikki lahjoittivat kuukausilahjoituksina. Heillä, jotka lahjoittivat monta kertaa vuodessa, lahjoitussumma nousi myös korkeammaksi kuin niillä, jotka lahjoittivat vain joitakin kertoja vuodessa. Tämä näkyy kuviossa 10. Siinä on laskettu lahjoituskertojen mukaan vastaa-

erien keskimääräinen lahjoitussumma. Ero yli 12 kertaa lahjoittavien keskiarvon ja korkeintaan kerran vuodessa lahjoittavien välillä on kymmenkertainen. Tosin korkeintaan kerran vuodessa lahjoittavien ryhmään kuului vain kaksi vastaajaa. Kuitenkin trendi muidenkin ryhmien osalta vahvistaa sen, että mitä useammin lahjoittaa, sitä enemmän lahjoittaa. Tästä voi vetää sen johtopäätöksen, että yhdistyksen kannattaa kampanjonnilla houkutella lisää säännöllisiä kuukausilahjoittajia.

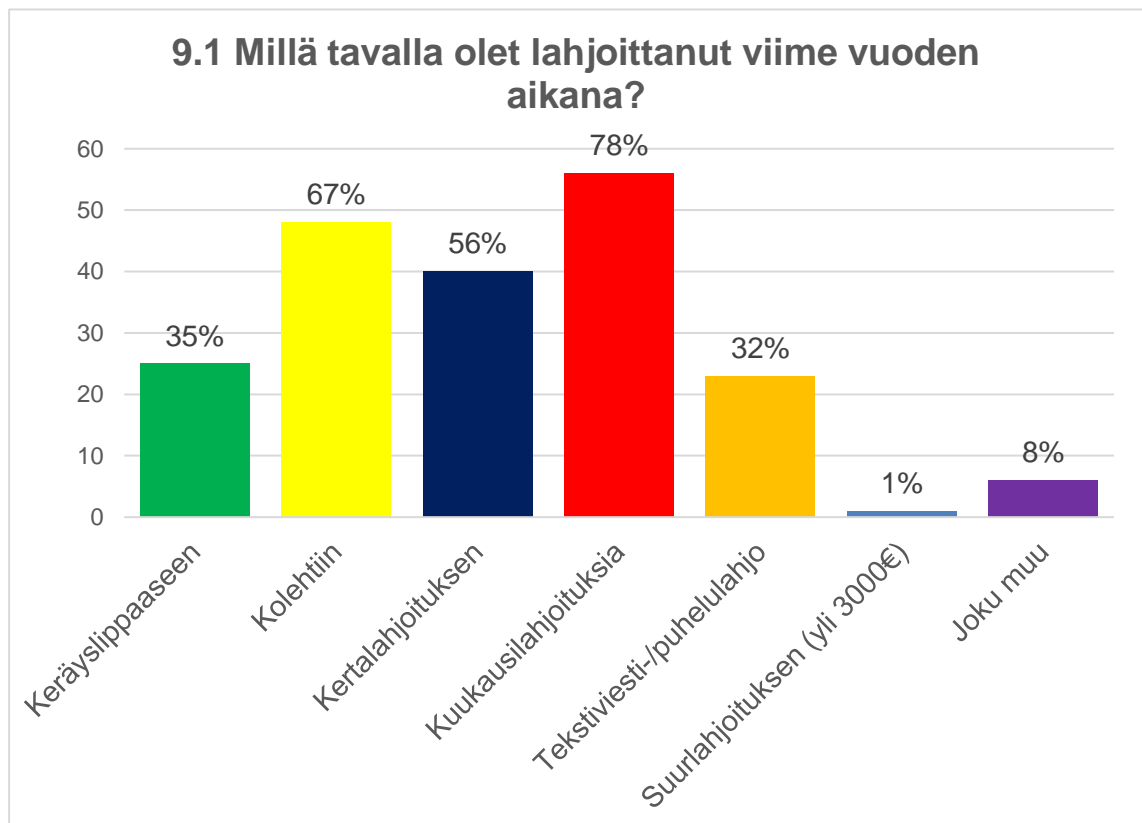
Kuvio 10. Keskimääräinen lahjoitussumma vuodessa lahjoituskertojen mukaan lajiteltuna.

Vastaajien keskuudessa yleisintä oli lahjoittaa monille yhdistyksille. Vain neljä vastaajaa lahjoittaa vain yhdelle yhdistykselle. Taulukkoon kolme olen koonnut tiedot, kuinka monelle yhdistyksille vastaajat lahjoittavat.

Taulukko 3. Vastaukset kysymykseen: Kuinka monelle eri yhdistykselle olet viimeisen vuoden aikana lahjoittanut?

8 Kuinka monelle eri yhdistykselle olet viimeisen vuoden aikana lahjoittanut?	Vastaajien määrä	Prosenttia
0–1 yhdistykselle	4	6 %
2–3 yhdistykselle	30	42 %
4–5 yhdistykselle	21	30 %
6–7 yhdistykselle	7	10 %
8 tai useammalle yhdistykselle	9	13 %
Yhteensä	71	100 %

Kun laskin lahjoitussummien keskiarvoja sen mukaan, kuinka monelle yhdistykselle vastaaja on lahjoittanut, löytyi korrelaatio sen suhteen mitä useammalla yhdistykselle lahjoittaa, sitä enemmän myös kokonaisuudessaan lahjoittaa. Tässä voi tietenkin miettiä, että onko lahjoittajalla lahjoitettavana alun perinkin iso summa, jonka hän jakaa useamman yhdistyksen kesken, vai kasvaako lahjoitettava summa suureksi, kun henkilö haluaa tukea useiden yhdistysten toimintaa.

Kuvio 11. Tavat, joilla vastaajat olivat viimeisen vuoden aikana lahjoittaneet.

Vastaajien keskuudessa oli suosituinta tehdä kuukausilahjoituksia. Jopa 78 % vastaajista lahjoitti näin. Myös kertalahjoitukset ja kolehtiin lahjoittaminen oli vastaajien keskuudessa yleistä. Kuviossa yksitoista näkyy vastausten jakautuminen eri vaihtoehtojen kesken. Suurlahjoitukset olivat selkeästi harvinaisin lahjoittamisen muoto. Suurlahjoituksen oli tehnyt vain yksi vastaaja viimeisimmän vuoden aikana.

Kun tarkastellaan tätä joukkoa, joka tekee kuukausilahjoituksia, niin huomataan, että heitä oli tasaisesti kaikissa ikäluokissa sekä naisissa ja miehissä. Koulutus näyttää korreloivan niin, että vähintään alemman korkeakoulututkinnon omaavat lahjoittavat enemmän kuin alemman koulutustason omaavat. Keski- ja suurituloiset lahjoittivat kuukausilahjoituksena todennäköisemmin kuin pienituloiset.

Niissä vastauksissa, joissa oli valittu kysymykseen 9.1 joku muu, vastaajat kertoivat, että he olivat lahjoittanut antamalla omaa aikaa tai ohjaamalla syntymäpäivälahjarahat yhdistykselle. Näiden vastauksien joukossa oli myös erilaisia kertalahjoituksen muotoja, kuten lahjoittaminen Mobilebay:n kautta keräyksiin tai lahjoittaminen tilisiirrolla nettipankissa. Kyselylomakkeen kysymyksiä laatiessani olin ajatellut nämä kertalahjoituksiksi, mutta ilmeisesti kertalahjoitus terminä ei ollut niin yksiselitteinen vastaajan näkökulmasta.

5.2.3 Lahjoittajille tärkeät asiat

Kyselyn kysymyksessä kymmenen kysyttiin, kuinka tärkeitä eri väittämät ovat vastaajalle, kun hän harkitsee lahjoittamista. Ensimmäisen väittämän tulokset olivat todella selkeät. Rahaa keräävän yhdistyksen täytyy tehdä lahjoittajan mielestä merkittävää työtä, jotta kukkaron nyörit höllentyisivät ja ihminen tekisi lahjoituksen. Tässä vastauksessa ei ollut hajontaa, vaan asian tärkeydestä oltiin hyvin yksimielisiä.

Kuviosta 12 näkee, että seuraava väittämä aiheuttaa enemmän hajontaa. Vastaajista 24 % oli sitä mieltä, että on erittäin tärkeää, että rahaa keräävä yhdistys on tunnettu, 38 % pitää sitä melko tärkeänä, 24 % pitää asiaa vähän tärkeänä ja 14 % ei ollenkaan tärkeänä. Kyselyyn kootuista väittämistä tämä sai eniten vastauksia kohtaan ei ollenkaan tärkeä. Tässä väittämässä oli myös vastaajien suhteen paljon hajontaa.

Rahankeräysluvan selkeä esillä pitäminen on erittäin tärkeää tai melko tärkeää 79 % vastaajista. Vastaavasi tärkeänä tai melko tärkeänä piti 97 % sitä, että saa riittävästi tietoa, mihin lahjoitusrahoja on käytetty.

Kuvio 12. Kyselyyn vastanneiden mielipiteitä siitä, mitkä asiat ovat tärkeitä lahjoitusta harkitessa.

Aikaisemmissa tutkimuksissa on havaittu, että maksamisen helppous on tärkeää lahjoitusta tehdessä. Jos maksaminen on monivaiheista, saattaa lahjoitustapahtuma jäädä helposti kesken. (Tornikoski 2020a, 76.) Tässä kyselyssäkin se oli tärkeä tai erittäin tärkeä 85 %, mutta joukkoon mahtui myös niitä, jotka olivat valmiita näkemään vähän enemmän vaivaa lahjoituksen eteen.

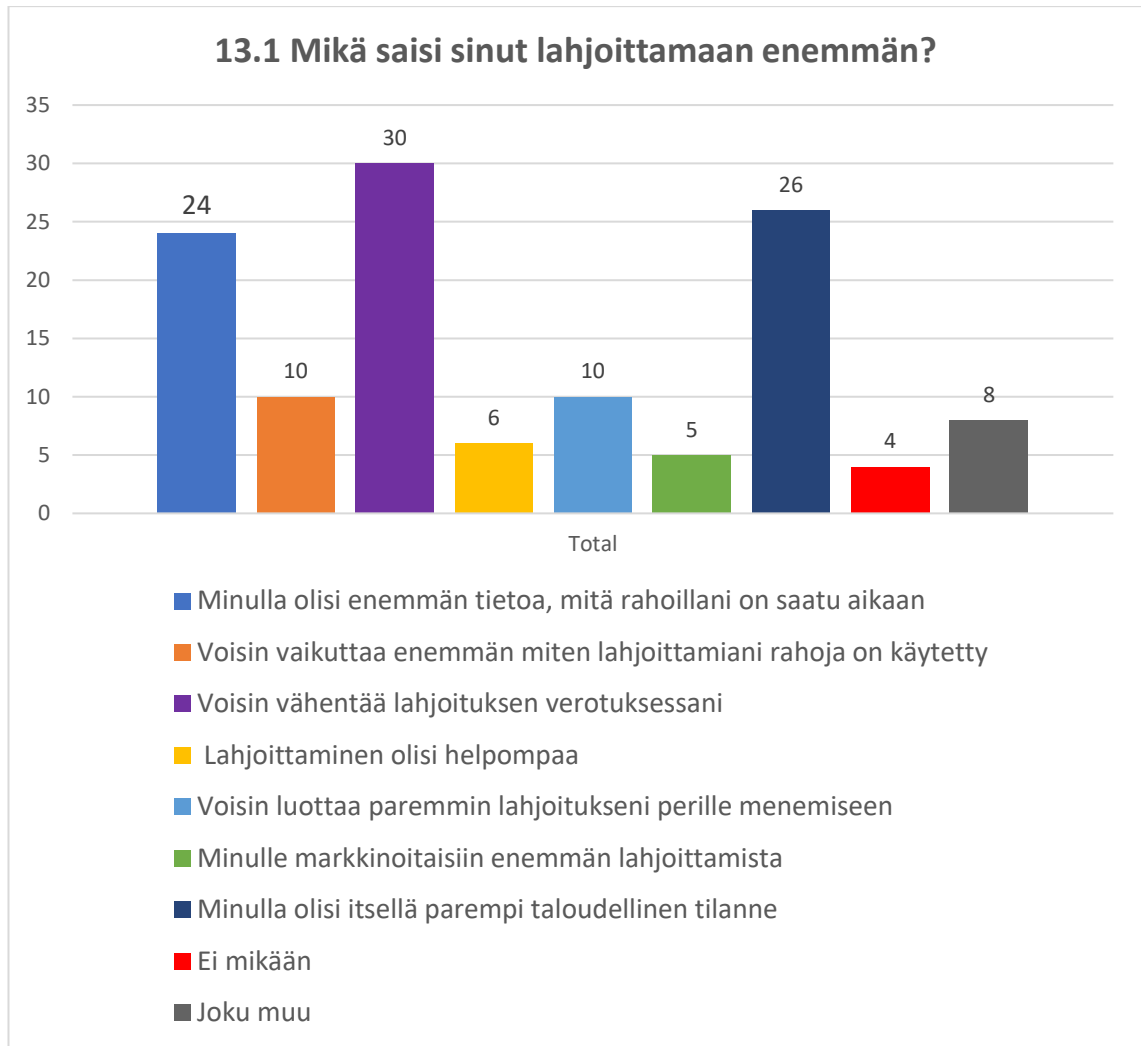
”Yhdistyksellä on pienet hallintokulut” ja ”suurin osa lahjoituksestani menee kerättyyn kohteeseen” sekä ”lahjoitusrahat käytetään kustannustehokkaasti autettavaan kohteeseen” -väittämiin tuli hyvin samanlaisia vastauksia. Suurin osa pitää asiaa tärkeänä ja vain kaksi vastaajaa pitää kumpaakin väittämää vähän tärkeänä. Viimeistä väittämää pidettiin näistä vähiten tärkeänä, mutta kuitenkin siinäkin yli 60 % vastaajista piti vähintään melko tärkeänä, että yhdistys ei jatkuvasti pyydä lahjoituksia.

Jos vastaukset numeroidaan niin, että vastaus 1 on erittäin tärkeä, vastaus 2 melko tärkeä, 3 vähän tärkeä ja 4 ei ollenkaan tärkeä, pystytään vastauksista laskemaan keskiarvoja ja vertailemaan näitä toisiinsa. Taulukkoa tulkitaan niin, että mitä pienempi keskiarvo on, sitä tärkeämpi asia on vastaajille. Toinen laskettu luku on varianssi. Mitä pienempi varianssin luku on, sitä yksimielisempiä vastaajat ovat olleet. Jos varianssin luku on isompi, on vastauksien kesken ollut enemmän hajontaa.

Taulukko 4. Keskiarvo ja varianssi laskettuna kyselyn kysymykseen kymmenen.

10 Kuinka tärkeitä seuraavat asiat ovat, kun harkitset lahjoittamista yleishyödylliselle yhdistykselle?	Keskiarvo	Varianssi
Rahaa keräävä yhdistys tekee merkittävää työtä	1,04	0,04
Rahaa keräävä yhdistys on tunnettu	2,28	0,98
Rahankeräyslupa on selkeästi ilmoitettu	1,82	0,81
Saan riittävästi tietoa mihin lahjoitusrahoja käytetään	1,37	0,29
Lahjoituksen maksaminen on tehty helpoksi	1,79	0,60
Yhdistyksellä on pienet hallintokulut ja suurin osa lahjoituksestani menee kerättyyn kohteeseen	1,44	0,31
Lahjoitusrahat käytetään kustannustehokkaasti autettavaan kohteeseen	1,39	0,30
Rahaa keräävä yhdistys ei pyydä lahjoituksia jatkuvasti	2,28	0,61

Kahdeksan vastaajaa oli vastannut tähän kysymykseen vaihtoehdon joku muu. Näissä vastauksissa tuli ilmi, että vastaajat lahjoittaisivat enemmän, jos he kokevat kutsumusta lahjoittaa yhdistyksen työhön rahoja. Lahjoittajan täytyy kokea yhdistyksen työ tärkeäksi ja motivoivaksi. Yhdessä vastauksessa mainitaan, että lahjoittaisi yhdistykselle enemmän, jos yhdistyksen toiminta olisi taloudellisesti vaakalaudalla. Mihinkään kysymyksen kymmenen kohtaan ei kukaan vastaajista valinnut vaihtoehtoa: en osaa sanoa.

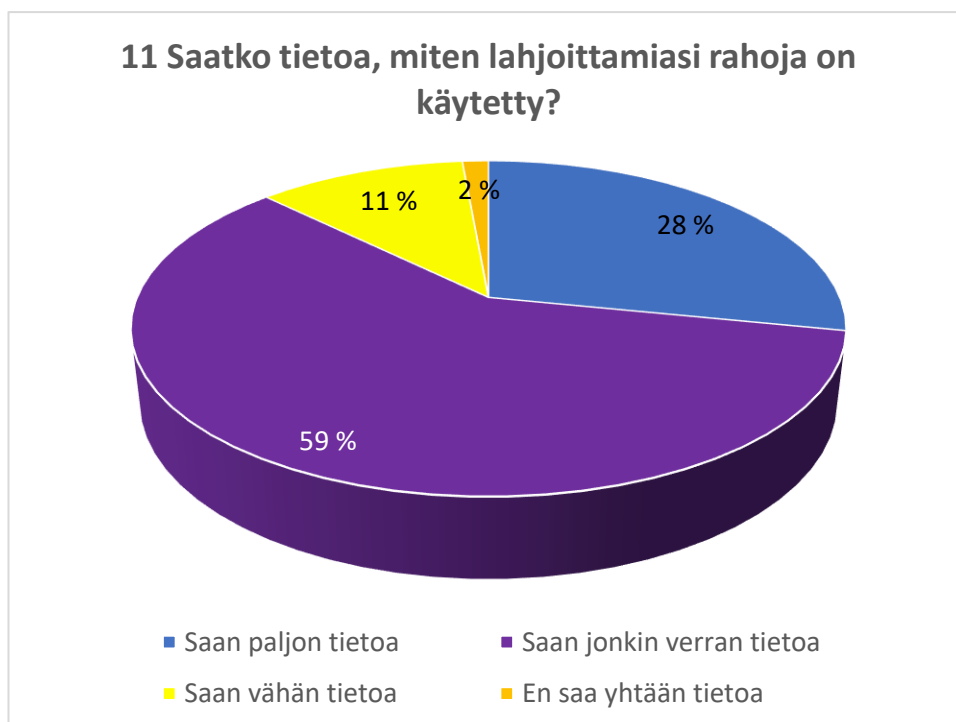
Kuvio 13. Vastaukset kyselyn kysymykseen: Mikä saisi sinut lahjoittamaan enemmän?

Kuviossa 13 on muodostettu pylväsdiagrammi kysymyksen 13.1 vastauksista. Tuossa kysymyksessä kysyttiin, mikä saisi vastaajan lahjoittamaan enemmän yleishyödylliselle yhdistykselle. Vastaaaja pystyi valitsemaan yhden tai useamman vastauksen. Eniten vastaajien lahjoitushalut nousisivat sillä, että lahjoituksen saisi vähentää verotuksessa. Joissakin maissa tämä on mahdollista, mutta yksityishenkilöillä ei Suomessa ole verovähennysoikeutta, eikä todennäköisesti tule ihan lähitulevaisuudessa olemaankaan. Tämä on myös sellainen asia, johon lahjoituksia saava yhdistys ei voi mitenkään vaikuttaa. Toiseksi suosituin vastaus tähän kysymykseen on, että ihmiset lahjoittavat enemmän, jos heillä olisi parempi taloudellinen tilanne. Myöskään tähän asiaan ei yhdistyksissä voida vaikuttaa. Sen sijaan kolmanneksi merkittävimmän lahjoitushalukkuuden lisäävän tekijään yhdistys voi vaikuttaa. Etenkin 50-vuotiaiden ja sitä nuorempien keskuudessa tärkeäksi seikaksi nousee se, että ihmiset haluavat tietää, mihin lahjoituksia on käytetty ja mitä heidän lahjoituksillaan on saatu aikaan.

Koulutustausta tai elämäntilanteella ei ollut suurta vaikutusta siihen, mitkä asiat nousivat suurimmiksi lahjoitusmotivaation kasvattajiksi. Ikä vaikutti siihen, että vanhemmilla ihmisillä tiedon määrä ei ollut niin suuri lahjoitushalukkuuteen vaikuttava tekijä. Vaikka vastauksia suodatti taustatekijöiden mukaan, kolmen kärki pysyi kaikissa samana. Tämä sillä edellytyksellä, että vastaaja oli ryhmässä aina vähintään viisi.

5.2.4 Toivotuimmat lahjoitusrahojen viestintätavat

Yhdestoista kysymys selvittää, kokevatko lahjoittajat saavansa tarpeeksi tietoa siitä, mihin heidän lahjoittamiaan rahoja on käytetty. Tämän halusin kysyä ennen kuin kyselyssä kysyn kysymyksen, missä tiedusteltiin millä tavalla he haluavat tietää, miten lahjoitusta on käytetty. Vastaaja pystyi valitsemaan jälkimmäisessä kysymyksessä yhden tai useamman vaihtoehdon erilaisista viestintäkanavista.

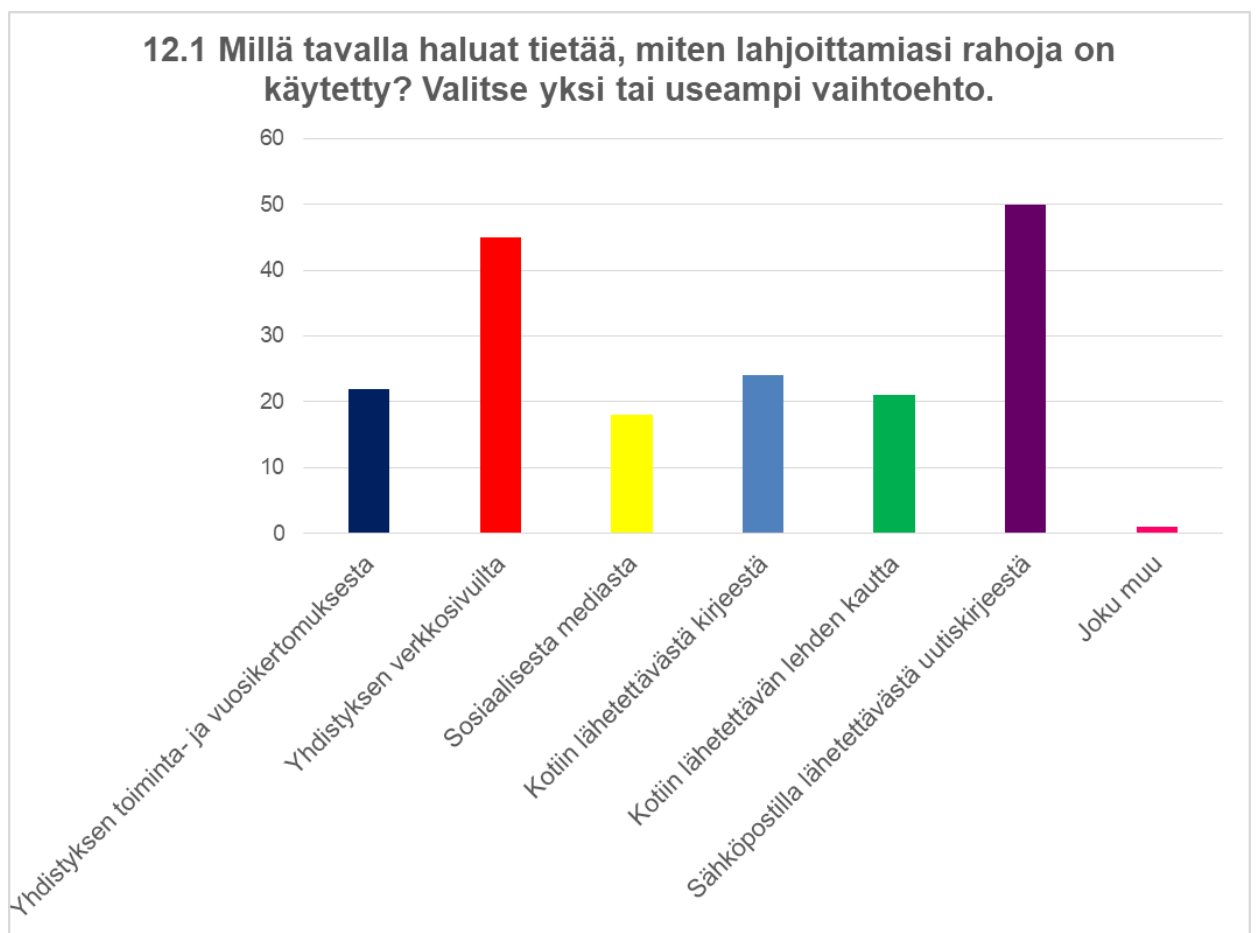

Kuvio 14. Kyselyyn vastanneiden kokemus siitä, kuinka paljon he saavat tietoa mihin heidän lahjoittamiaan rahoja on käytetty.

Vastaajat kokivat saavansa tietoa siitä, mihin heidän lahjoittamiaan rahoja on käytetty. Jopa 4/5 vastaajista oli sitä mieltä, että sai paljon tietoa tai sai ainakin jonkin verran tietoa siitä mihin lahjoitusrahoja on käytetty. Kahdeksan vastaajaa sai vähän tietoa ja yksi vas-

taaja ei koe saavansa yhtään tietoa siitä, mihin lahjoitusrahat menivät. Yhdistyksen kannalta on hyvä, että ei ollut enempää vastaajia, jotka eivät olisi saaneet yhtään tietoa. Sellaisessa tilanteessa yhdistyksen viestinnässä ei olisi onnistuttu. Tarkat prosentit vastausten jakautumisesta näkyvät kuviossa 14.

Tärkeimmäksi viestintäkanavaksi lahjoittajat näkivät sähköpostilla lähetettävän uutiskirjeen. Toisena esiin nousee yhdistyksen omat verkkosivut. Nämä kaksi vaihtoehtoja saivat selkeästi eniten kannatusta, mikä näkyy kuviossa 15. Muut nimetyt vaihtoehtoedot olivat tasaisesti haluttuja, kaikilla niillä oli kannattajia kahdenkymmenen molemmin puolin.

Kuvio 15. Vastaukset kysymyksen 12.1 Millä tavalla haluat tietää, miten lahjoittamiasi rahoja on käytetty?

Yhdistyksen kannalta on tärkeää tutkia, miten tavoittaa ne henkilöt, jotka aikaisemmassa kysymyksessä kokivat saavansa vain vähän tietoa siitä mihin lahjoitusrahoja on käytetty.

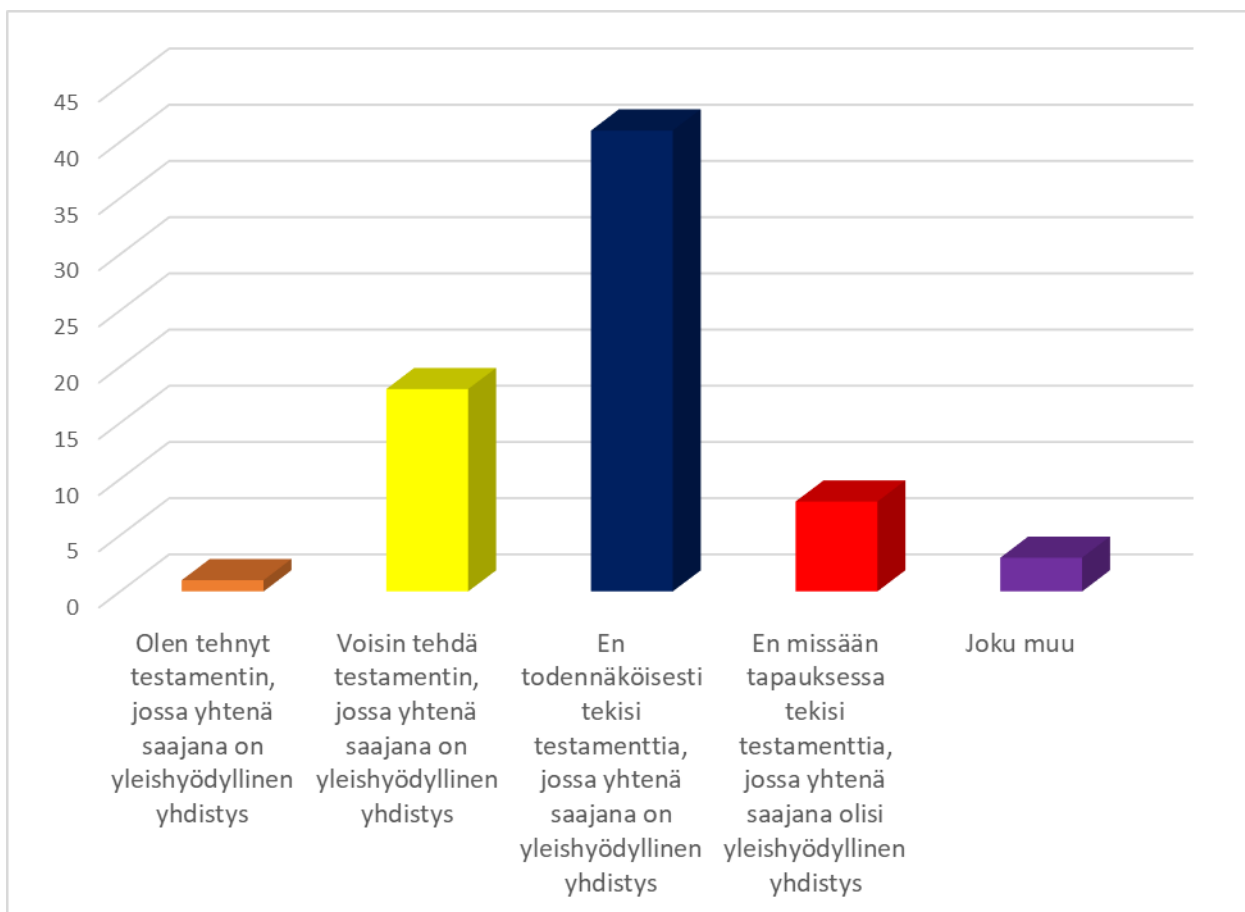
Suodatin näkyviin näiden henkilöiden vastaukset, jotka kokivat saavansa vain vähän tietoa tai ei ollenkaan tietoa. Näistä henkilöistä 89 % halusi tietoa yhdistyksen verkkosivujen kautta ja sähköpostilla lähetettävän uutiskirjeen kautta.

Kovin montaa vastausta tässä kysymyksessä ei tullut kohtaan joku muu. Tästä voi ehkä päätellä, että vaihtoehtoina olleet viestintäkanavat ovat niitä, joiden kautta lahjoittajat tulevat tavoitetuiksi. ”Joku muu” valinnan vastanneet mainitsivat, että lahjoittaja haluaisi konkreettisesti nähdä mihin rahoja on käytetty. Tämä voisi tapahtua esimerkiksi videon tai WhatsApp viestien välityksellä.

5.2.5 Testamenttilahjoitus ja muut kyselyssä ilmi tulleet tulokset

Kysyin kyselyssä myös vastaajien asenteita testamentin tekemiseen yleishyödyllisen yhdistyksen hyväksi. Vastaukset osoittivat hyvin selkeästi, että testamentin tekemistä, jossa yhtenä saajana olisi yleishyödyllinen yhdistys, ei pidetä todennäköisenä. Testamentin tekoon myönteisesti suhtautuvat olivat suurimmalta osin 50-vuotiaita tai nuorempia. Vain yksi vastaaja oli jo tehnyt testamentin, jossa saajana oli yleishyödyllinen yhdistys.

Neljä prosenttia vastaajista valitsi tähän kohtaan vaihtoehdon joku muu. Nämä vastaajat kertoivat, että he mielellään lahjoittavat elämänsä aikana yleishyödylliselle yhdistyksille, mutta eivät tekisi testamenttia yhdistyksen hyväksi. Kuviossa 16 näkyy vastaajien mieliteiden jakautuminen yleishyödyllisen yhdistyksen hyväksi testamenttaamisen suhteen.

Kuvio 16. Vastaajat saivat kyselyssä vastata sopivimman vaihtoehdon testamenttilahjoitukseen liittyen.

Kyselyn lopussa oli avoin kysymys, johon vastaajat saivat kirjoittaa mielteitään lahjoittamisesta yleishyödylliselle yhdistykselle. Tähän kohtaan vastasi 18 henkilöä. Vastaukset olivat keskenään hyvin erilaisia. Niissä mainittiin esimerkiksi, että jos arvostaa yhdistyksen toimintaa, pidetään tärkeänä tukea sitä myös taloudellisesti. Tämä tietenkin lahjoittajan omien taloudellisten mahdolluuksiensa mukaan. Joku vastaaja kertoo, että hänelle suoraan yhdistyksen tilille lahjoittaminen on luontevinta, toinen vastaaja kertoo taas anonyymillä lahjoittamisen, kuten kolehdin tai lipaskeräyksen olevan mieluisinta. Digitalisaation myötä anonyymillä lahjoittamisen mahdollisuudet ovat vähentyneet. Avoimissa vastauksissa toivottiin myös lisää tietoa ja pohdittiin, olisiko konkreettisesti mahdollista nähdä, mitä omalla lahjoituksella on saatu aikaiseksi.

5.3 Muut opinnäytetyössä esiin nousseet asiat

Vastuullinen lahjoittaminen ry:n pääsihteerinä Pia Tornikoskea haastateltaessa nousi esiin varainhankinnan tehokkuuden merkitys. Varainhankinnan täytyy olla tehokasta.

Lahjoitusten kerääminen on myyntiä ja markkinointia, vaikka ollaankin nonprofiit puolella, painottaa Tornikoski. Yleishyödyllisissä yhdistyksissä, jotka ei tavoittele voittoa, pitää kuitenkin ymmärtää se, että he tekevät varainhankintaa, jonka täytyy todella tehokasta ja tuottoisaa. Sitä yhdistyksiltä Tornikosken mukaan odotetaan. Näin ollen taloushallinnon hyvä seuranta ei ole ainoastaan pakollinen paha, vaan talouden tunnuslukujen seuranta pitää olla oman organisaation tehokkuuden kannalta kunnossa. Lahjoitukset ovat yksi osa yhdistysten varainhankintaa. Varainhankinnasta syntyy yhdistykselle myös kuluja. Yleisesti yhdistykset pyrkivät kohtuullisiin keräyskuluihin. Mutta mikä summa lahjoittajan mielestä on kohtuullinen keräyskulu? Tämä saattaa olla eri summa, kuin yhdistyksen mielestä kohtuulliset kulut. Taloushallinnossa aikajänteenä on usein yksi tilikausi. Voiko lahjoitusten keräyskuluja tarkastella kuitenkin tilikausittain, pohtii Tornikoski haastattelussa. Yksi esimerkki on yhdistysten tekemät investoinnit. Tietosuoja-asetusten vuoksi yhdistyksen pitää panostaa rekisteriohjelmiin. Tällainen investointi voi olla pienen yhdistyksen mittakaavassa varsin iso. Näin ollen hyvä ja tarpeellinen investointi voi viedä suuren osan yhdistykselle lahjoitetuista rahoista, eikä raha päädy siihen tarkoitukseen johon lahjoittaja sen on ajatellut päätyvän. (Tornikoski 2020b.)

Toinen Tornikosken haastattelussa nostama taloushallinnon haaste liittyy yleishyödyllisiin yhdistyksiin, jolla on kansainvälistä toimintaa tai lahjoittajia ulkomailla. Haasteita näille yhdistyksille voi tuoda EU:n määrittelemä terrorismirahoitus ja rahanpesu rajoitteet ja säätelyt. Näitä pankit on määrätty valvomaan. Haasteet näkyvät yhdistyksillä esimerkiksi maksamisessa ulkomaille, esimerkiksi kriisialueiden avustuskohteisiin. Pankit kiinnittävät huomiota Euroopan unionin ulkopuolelta tuleviin lahjoituksiin. Jos tulee suurlahjoituksia jostakin yhdistyksen tilille, niin varmasti yhdistys joutuu samalla tavalla kuin yrityspuolella selvittämään pankeille näitä rahojen liikkeitä. Nämä asiat tietävät joillekin yhdistyksille lisää hallinnollista työtä. (Tornikoski 2020b.)

Opinnäytetyössä tuli myös esille, että yhdistyksissä toimijoilla ja lahjoituksia käsittelevillä ei aina ole taloushallinnon koulutusta taustalla. Talous on kuitenkin asia, joka jokapäiväisessä yhdistystoiminnassa vaikuttaa kaikkeen. Haastattelemani yhdistyksen toiminnanjohtaja on yhdistyksen toimialan asiantuntija, mutta hänellä ei ole hallinnollista koulutusta. Kuitenkin yhdistyksen pyörittämisessä suuri osa ajasta menee erilaisiin hallinnollisiin tehtäviin. Näin ollen hän katsoisi hyödylliseksi, että taloushallinnon osa-alueen osamista tulisi myös muiden kuin taloushallintoon suuntautuvien ihmisten koulutuksiin. Suurin osa asiantuntijatehtävissä työskentelevistä tarvitsee kuitenkin taloushallinnon ymmärtämistä työtehtävissään. (Ranssi-Matikainen 2020.)

6 Yhteenveto tutkimustuloksista

6.1 Tutkimuskysymysten ja tutkimusongelman ratkaisut

Opinnäytetyön ensimmäinen tutkimuskysymys oli, miten lahjoituksia käsitellään yhdistysten kirjanpidossa, verotuksessa, raportoinnissa ja budjetoinnissa. Ulkoisessa laskentatoimessa rahalahjoitukset kirjataan kirjanpitoon. Opinnäytetyön kuviossa kaksi löytyy aatteellisen yhteisön ja säätiön tuloslaskelmakaava, jossa näkyy lahjoitusten paikka tuloslaskelmassa. Myös lahjoitusten keräyksestä aiheutuvat kulut kirjataan kirjanpitoon käyttäen kustannuspaikkoja, jotta myöhemmin olisi helpompaa raportoida rahankeräyksen tuotot ja kulut Poliisihallitukselle. Yhdistyksen itsensäkin kannalta kattavat kirjanpidon kirjaukset ovat hyvä perusta raportoinnille. Lahjoitusrahojen kertymisestä raportoidaan sisäisesti yhdistyksen johtokunnalle ja yhdistyksen ulkopuolella esimerkiksi rahankeräyslupan vuosi-ilmoituksella. Budjetissa yhdistys arvioi, kuinka paljon se tulee saamaan lahjoituksia seuraavan tilikauden aikana. Näin se pystyy suunnittelemaan toimintaansa niin, että siihen riittää rahat.

Toinen tutkimuskysymys kysyi, mikä on rahankeräyslupa ja milloin yhdistys tarvitsee sitä. Rahankeräyslaki määrittelee rahankeräyslupan. Yhdistys, joka pyytää vastikkeettomia rahalahjoituksia muiltakin kuin jäseniltä, tarvitsee rahankeräyslupan. Rahankeräyslaki on muuttunut 1.3.2020. Nykyisessä rahankeräyslaissa rahankeräyslupa on toistaiseksi voimassa oleva. Rahankeräyslupa haetaan Poliisihallitukselta. Tämän tutkimuskysymyksen ratkaisun lähteenä oli suurimmaksi osaksi Arpajaishallinnon viranomaisviestinnästä.

Kolmannessa tutkimuskysymyksessä pohdittiin, miten yhdistyksissä ehkäistään lahjoitusten väärinkäyttöä. Tilintarkastajalla tai toiminnantarkastajalla on tärkeä rooli väärinkäytösten ehkäisyssä. Tilintarkastajan tai toiminnantarkastajan täytyy tarkastaa, että yhdistyksessä on toimittu lakien ja asetusten mukaisesti, eikä lahjoitusrahojen suhteen ole väärinkäytöksiä tehty. Yhdistys voi ehkäistä lahjoitusrahojen väärinkäyttöä hyvällä sisäisellä valvonnalla. Tämä tutkimuskysymyksen tulos tuli ilmi opinnäytetyön haastattelussa ja myös teoriaosuudessa luvussa 3.3 Lahjoitusten väärinkäytösten ehkäisy.

Neljännessä tutkimuskysymyksessä selvitettiin, millä tavoilla lahjoittajat toivovat saavansa yhdistyksiltä tietoa rahojen käytöstä. Tämän kysymyksen vastaus selvisi yhden yhdistyksen jäsenille suunnatussa kyselytutkimuksessa. Kyselyyn vastasi 71 henkilöä.

Sähköpostilla lähetettävä uutiskirje oli heille toivotuin tapa kertoa lahjoitusrahojen käytöstä. Toiseksi suosituinta oli saada tieto yhdistyksen verkkosivujen kautta.

Opinnäytetyön tutkimusongelma oli, miten yksityishenkilöiltä tulevat rahalahjoitukset vaikuttavat yleishyödylliseen yhdistyksen taloushallintoon. Lahjoitukset ovat yhdistyksille tärkeä toiminnan rahoittamisen muoto. Rahalahjoitukset vaikuttavat sekä yhdistyksen ulkoiseen että sisäiseen laskentatoimeen. Tutkimusongelman ratkaisu oli, että yksityishenkilöiltä kerätyt vastikkeettomat rahalahjoitukset vaikuttavat kaikkien yleishyödyllisen yhdistyksen taloushallintoon. Eniten lahjoitukset vaikuttavat yhdistyksen kirjanpitoon, kustannuspaikkalaskentaan, raportointiin ja budjetointiin. Jos yhdistys on yleishyödyllinen yhdistys, ei se joudu maksamaan rahalahjoituksista veroa. Rahankeräyslupa on keskeisessä roolissa lahjoituksia keräävien yhdistysten taloushallinnon prosesseja. Jos yhdistys aikoo pyytää ihmisiltä lahjoituksia, tulee sen hakea rahankeräyslupa Poliisihallitukselta.

6.2 Yhteenveto lahjoittajille suunnatusta kyselystä

Opinnäytetyöhön kuuluvaan kyselytutkimukseen vastasi 42 naista ja 28 miestä. Yksi henkilö ei halunnut kertoa sukupuolta. Suurin ikäryhmä oli 51–60-vuotiaat. Heitä oli vastaajista lähes kolmasosa. Vastaajista 82 % oli vähintään alempi korkeakoulututkinto. Yhdistyksen jäsenille suunnatussa kyselyssä tuli esille, että kyselytutkimukseen vastaajat olivat ahkeria lahjoittajia. Useimmat lahjoittivat 12 kertaa vuodessa tai useammin. Vastaajien vuodessa yleishyödyllisille yhdistyksille lahjoitettujen rahojen mediaani oli 1200 euroa.

Kyselyyn vastaajilla lahjoitusta harkittaessa erittäin tärkeää oli, että yhdistys tekee merkittävää työtä. Vastaajat kokivat saavansa hyvin tietoa mihin lahjoituksia on käytetty. Kuitenkin varsinkin nuoremmat lahjoittajat halusivat lisää tietoa siitä, mitä rahoilla on saatu aikaisiksi. Tällainen tieto olisi saanut heidät lahjoittamaan enemmän. Vastaajat kertoivat myös lahjoittavansa enemmän, jos yhdistyksille lahjoitettu summa olisi mahdollista vähentää lahjoittajan omassa verotuksessa. Lahjoittajien oman taloudellisen tilanteen paraneminen oli myös asia, joka lisäisi aikomusta lahjoittaa. Lahjoitusten verovähennysoikeuteen ja lahjoittajien taloudelliseen asemaan yhdistys ei tietenkään voi vaikuttaa. Kohdennetun viestinnän lisääminen lahjoittajille lahjoitusrahalla saaduista tuloksista on sen sijaan asia, johon yhdistys voi vaikuttaa. Kyselyyn vastanneista vain harva aikoi tehdä

testamentin, jossa yleishyödyllinen yhdistys olisi yhtenä saajana. Yhdistys, johon kyselytutkimus kohdistui, on saanut kyselyn tulokset tiedoksi ja käyttänyt niitä hyväksi omassa toiminnassaan.

6.3 Työn luotettavuuden ja pätevyyden arviointi

Opinnäytetyön tulokset ovat tutkimusongelman ja kolmen ensimmäisen tutkimuskysymyksen osalta yleistettävissä kaikkiin suomalaisiin yleishyödyllisiin yhdistyksiin. Tulokset ovat yleistettävissä, koska tulokset perustuvat esimerkiksi lakeihin sekä verottajan ja Poliisihallituksen ohjeistuksiin. Lait ja ohjeet ovat kaikille yhdistyksille samat.

Opinnäytetyön tulokset eivät ole yleistettävissä kaikkiin yhdistyksiin tutkimuskysymyksen osalta: miten lahjoittajat toivovat yhdistyksiltä tietoa rahojen käytöstä. Tämä johtuu siitä, että tähän tutkimuskysymykseen sain tulokset kyselytutkimuksen kautta. Kyselytutkimuksen tuloksia tarkastellessa tulee ottaa huomioon, että se kertoo vain tämän yhdistyksen jäsenien mielipiteitä. Siksi sitä ei voi suoraan yleistää muihin yleishyödyllisiin yhdistyksiin. Kun esimerkiksi katsotaan vastaajien perherakennetta, niin vastaajat edustavat vain kolmea ryhmää. He kuuluvat ryhmään ”naimisissa/avopareja on lapsia”, ”naimisissa/avopareja ei lapsia” tai ”naimisissa/avopareja lapset eivät asu kotona”. Kyselyyn vastaajat olivat keskimäärin Suomen väestöä korkeammin koulutettuja. Kyselyyn ei vastannut yksikään alle 30-vuotias. Yhdistyksen, jonka lahjoittajien demografinen ja sosio-ekonominen rakenne on erilainen, voisi saada samasta kyselytutkimuksesta erilaisia vastauksia. Vaikka kyselyn vastaukset eivät ole yleistettävissä muihin yhdistyksiin, ovat tulokset tutkitun yhdistyksen kannalta hyvin hyödyllisiä.

Viitekehyksessä oli käytetty laajasti erilaisia lähteitä. Tämä lisää tiedon luotettavuutta. Haastattelussa huomasi, että teoriaosuudessa esiin tulleet asiat toteutuivat myös käytännössä. Viitekehyksessä esiin nousivat esimerkiksi rahankeräysluvan hakeminen sekä rahankeräyksen tuloista ja kuluista raportointi. Samat asiat nousivat esille myös haastattelussa. Lahjoitusrahojen kirjaaminen kirjanpitoon omalle tililleen on yksi perusasioita, joissa teoria vahvistui haastattelussa. Lisäksi tilintarkastajilla tärkeä asema nousi esiin sekä teoriasta että haastattelusta. Heidän tehtävänä on varmistaa, että lahjoitusrahat menevät oikeaan kohteeseen.

Opinnäytetyön tulokset eivät ole sattumanvaraisia. Jos opinnäytetyön haastattelut ja kyselytutkimus toistetaan, päästäisiin todennäköisesti samaan lopputulokseen. Testasin

kyselytutkimuksen kyselylomakkeen toimivuuden ennen kyselyn linkin lähettämistä vastaajille. Kyselytutkimukseen vastattiin anonymisti ja tutkittavien yksityisyyttä kunnioitettiin. Kyselytutkimuksessa kyselylomakkeessa oli pakotettu vastaaminen kaikkiin kohtiin. Vastaja kuitenkin pystyi jokaiseen kohtaan valitsemaan en halua vastata. Tämä vastausvaihtoehdon olemassaolo varmistaa sen, että vastaja ei valitse jotain sattumanvaraista vastausta silloin, kun hän ei oikeasti halua vastata kysymykseen.

Kyselylomakkeen alussa oli linkki tietosuojaselosteeseen. Jokaisen kyselyyn vastaajan täytyi hyväksyä tämä tietosuojaseloste, jotta kyselyn vastaukset tallennettiin kyselyyn. Tällä taattiin se, että vastaja tiesi mihin kyselyyn hän on osallistumassa ja mihin hänen vastauksiaan käytetään. Tämä takaa osaltaan kyselytutkimuksen eettisyyden.

6.4 Jatkotutkimusehdotukset

Tämä opinnäytetyö oli rajattu koskemaan lahjoitusten vaikutusta yleishyödyllisen yhdistyksen taloushallintoon. Jatkotutkimusehdotuksena on tutkia miten markkinointi vaikuttaa lahjoitusten kertymiseen yleishyödyllisessä yhdistyksessä. Tällaisessa tutkimuksessa voisi esimerkiksi kohderyhmälle lähettää kahta erilaista markkinointiviestintää ja tarkastella niiden vaikuttavuutta. Vaikuttavuus voitaisiin todentaa joko kyselytutkimuksella tai sillä, kuinka paljon rahalahjoituksia kertyy esimerkiksi kampanjasivuston kautta. Tällaisesta lahjoituspyyntöjen toimivuutta koskevasta viestinnän testaamisesta Pia Tornikoski kirjoittaa kirjassaan Miljoonia (vai) mokkapaloja, opas yleishyödyllisen yhteisön varainhankintaan (Tornikoski 2020a, 76).

Toinen jatkotutkimusehdotus on tutkia, miten eri tavoin lahjoittajasuhdetta voisi yleishyödyllisessä yhdistyksessä hoitaa. Lahjoittajasuhteen on sanottu olevan kuin ystävyys-suhte. Ja myös tämä ystävyys-suhte tarvitsee huomiota. Suurin osa lahjoittajasuhteen hoidosta on viestintää eri kanavien kautta. Tutkimuksessa voitaisiin selvittää mitkä kanavat ovat tutkittavalle yhdistykselle kaikkein hedelmällisimmät kanavat hoitaa lahjoittajasuhdetta ja mihin yhdistyksen osaamiset ja resurssit riittävät. (Tornikoski 2020a, 77.)

Tästä opinnäytetyöstä oli rajattu pois yritysten tekemät lahjoitukset yleishyödyllisille yhdistyksille. Jatkotutkimuksissa voitaisiin selvittää kuinka paljon tällä hetkellä yhdistykset saavat yrityksiltä vastikkeettomia rahalahjoituksia ja voitaisiinko tätä määrää kasvattaa tiedottamalla lahjoitusten verovähennysoikeudesta. Yrityksillä on tietyin edellytyksin oi-

keus vähentää antamansa lahjoitus yrityksen verotuksessa. Lahjoitusten verovähennys-oikeuteen vaikuttaa lahjoituksen kohde ja lahjoitettava summa. (Tornikoski 2020a, 52.) Hypoteesina on, että verovähennysoikeus ei ole laajasti yritysten tiedossa.

Lähteet

Arpajaishallinto a. Rahankeräykset. <https://www.arpajaishallinto.fi/rahankeraykset>. Luettu 12.3.2020.

Arpajaishallinto b. Rahankeräysluvat. <https://www.arpajaishallinto.fi/rahankeraykset/rahankeraysluvat>. Luettu 16.10.2020.

Arpajaishallinto c. Usein kysytyt kysymykset rahankeräyksistä ja rahankeräysluvista. <https://www.arpajaishallinto.fi/rahankeraykset/rahankeraysluvat/ukk>. Luettu 12.3.2020.

Arpajaishallinto d. Rahankeräyksen vuosi-ilmoitukset ja rahankeräystilitykset. https://www.arpajaishallinto.fi/rahankeraykset/vuosi_ilm. Luettu 14.3.2020.

Arpajaishallinto e. Vuosi-ilmoitusvelvollisuus. https://www.arpajaishallinto.fi/rahankeraykset/rahankeraysluvat/vuosi_ilm_velvollisuus. Luettu 14.3.2020.

Cantell, Mikko 2020. Miten tukea artistin ahdinkoa? <https://blogi.poliisi.fi/miten-tukea-artistin-ahdinkoa/>. Luettu 3.9.2020.

E-Lomake 2020. <https://www.e-lomake.fi/fi/>. Luettu 5.8.2020.

Helenius, Juha 2020. Erikoissuunnittelija. Poliisihallitus, Tampere. Sähköposti 30.3.2020.

Hynynen, Timo 2016. Yhdistyksen varainhankinta ja lainsäädäntö. Saimaan ammatti-korkeakoulu – Saimaa University of Applied Sciences. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/116253/Opas%20Yhdistyksen%20varainhankinta%20ja%20lainsaadanto.pdf?sequence=1>. Luettu 14.3.2020.

Hyvä testamentti. Tietoa meistä. <https://www.hyvatestamentti.fi/hyva-testamentti/tietoa-meista>. Luettu 21.3.2020.

Ikäheimo, Seppo & Malmi, Teemu & Walden, Risto 2019. Yrityksen laskentatoimi. 8., uudistettu painos. Alma Talent Oy, Helsinki.

Jyväskylän yliopisto 2015. Määrällinen tutkimus. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/metelmapolkuja/metelmapolku/tutkimusstrategiat/maarallinen-tutkimus>. Luettu 8.10.2020.

Kallio, Mika, & Kangasniemi, Anu & Pöyhönen, Katariina & Vierros, Heidi 2016. Yhdistykset ja säätiöt: kirjanpidon, tilinpäätöksen ja verotuksen erityiskysymyksiä. 3. painos. ST-Akatemia Oy.

Kirjanpitoasetus 30.12.1997/1339. Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971339#a30.12.2015-1752>. Luettu 21.3.2020.

Kirjanpitolaki 30.12.2015/1620. Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971336>. Luettu 27.3.2020.

Liiri, Erja 2019. Taloushallinnon erityispiirteet. Miten toimii yhdistyksen taloushallinto? <https://tilisanomat.fi/taloushallinnon-erityispiirteet/yhdistystoiminta>. Luettu 2.9.2020.

Loimu, Kari 2013. Yhdistystoiminnan käsikirja. 6. uud. p. Talentum Media, Helsinki.

Luoma, Markku 2017. Rahankeräyslaki ja kolehti. Näkökulmia seurakuntien varainkeräykseen. Aikamedia Oy, Kerava.

Lydman, Kari & Kemppinen, Seppo & Laaksonen, Lasse Lahti, Ilkka & 2018. Yhdistys ja säätiö: oikeudelliset kysymykset, tilinpäätös, verotus ja hallinto. Tietosanoma Oy, 2., uudistettu laitos, Helsinki.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry. Vuosikertomus 2019.

<https://cdn.mll.fi/prod/2020/04/20160834/mlm-vuosikertomus-2019.pdf>. Luettu 3.9.2020.

Mikkonen, Katja & Koponen Soila 2018. Tutkimusraportti kooste: Kansalaisjärjestöjen taloudelliset toimintaedellytykset 2018.

https://www.vala.fi/uploads/LVXA3HQ0/KOOSTE_Kansalaisjarjestojen_taloudelliset_toimintaedellytykset_2018.pdf. Luettu 12.3.2020.

PartioWiki. Yleishyödyllisyys. <https://fi.scoutwiki.org/Yleishy%C3%B6dyllisyys>. Luettu 2.9.2020.

Patentti- ja rekisterihallitus 2020. Yhdistysten ja uskonnollisten yhdyskuntien lukumäärät. <https://www.prh.fi/fi/yhdistysrekisteri/yhdistysrekisterintilastoja/lukumaaratyhdistysrekistelukumaaratyhdistysrekisterissajauskonnollisten.html>. Luettu 20.2.2020.

Peltosalmi, Juha & Eronen, Anne & Litmanen, Tapio & Londén, Pia & Näätänen, Ari-Matti & Ruuskanen, Petri & Selander, Kirsikka 2018. Järjestöbarometri 2018: Järjestöjen toimintaedellytykset. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Helsinki.

Perintö ja lahjaverolaki 12.7.1940/378. Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1940/19400378>. Luettu 21.3.2020.

Poliisi 2020a. Palveluhinnasto 2020. https://www.poliisi.fi/luvat/palveluhinnasto_ja_maksaminen/palveluhinnasto_2020#Rahanker%C3%A4ys. Luettu 1.4.2020.

Poliisi 2020b. Rikostilastot nimikkeittäin, valtakunnalliset ja poliisilaitoskohtaiset luvut vuosina 2014–2020. https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwwwstructure/88026_Rikostilasto_nimikkeet-fi.xlsx?de8d54aeb8b3d788. Luettu 28.3.2020.

PricewaterhouseCoopers Oy 2019. Testamenttilahjoitus yleishyödylliselle yhdistykselle tai säätiölle. <https://uutishuone.pwc.fi/testamenttilahjoitus-yleishyodylliselle-yhdistykselle-tai-saatiolle/>. Luettu 21.3.2020.

Pylkkänen, Paula 2014. Yhtälö, Yhdistyksen talous ja verotus. Mitä pienessä yhdistyksessä pitäisi osata? http://www.maaseutupolitiikka.fi/files/844/YHDISTYKSEN_TALOUS_JA_VEROTUS_YHTALO_OPAS_nettiin.pdf. Luettu 21.3.2020.

Rahankeräyslaki 5.7.2019/863. Finlex. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060255>. Luettu 28.3.2020.

Ranssi-Matikainen, Hanna 2020. Toiminnanjohtaja. Parempi Avioliitto ry. Haastateltu 4.6.2020.

Ratsula, Niina 2016. Yrityksen Sisäinen Valvonta. 2., uudistettu painos. Edita Publishing Oy, Helsinki.

Rosengren, Pirja & Törrönen, Anneliina & Iso-Markku, Perttu 2018. Yhdistystoiminnan avaimet. Uudistettu painos. KSL-opintokeskus, Helsinki.

Ruuskanen, Petri & Selander, Kirsikka & Anttila, Timo 2013. Palkkatyössä kolmannella sektorilla, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Työ ja yrittäjyys 20/2013. Edita Publishing Oy.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna, 2006. Mitä laadullinen tutkimus on: lyhyt oppimäärä. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. [Http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L1_2.html](http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L1_2.html). Luettu 16.10.2020.

Sisäministeriö 2020. Rahankeräysuudistus. <https://intermin.fi/rahankeraysuudistus>. Luettu 29.2.2020.

SOSTE. Kansalaisyhteiskunta. Järjestöt ovat osallisuuden selkänöja. <https://www.soste.fi/kansalaisyhteiskunta/jarjestot-ovat-osallisuuden-selkanoja/>. Luettu 3.9.2020.

Sydän.fi 2020. Yleishyödyllisen yhdistyksen verotus. <https://sydan.fi/yhdistyspalvelu/yleishyodyllisen-yhdistyksen-verotus/>. Luettu 2.9.2020.

Suomen Kyselytutkimus Oy. Korona-epidemiaan liittyvä auttaminen Suomessa. Kyselytutkimusaineiston tulosityhteenvertoraportti syksy 2020. https://www.vala.fi/uploads/5UAWFPEf/KOOSTE_Auttaminenkorona-ai kana_syksy2020.pdf. Luettu 4.9.2020.

Talari, Pekka T. 2010. Yhdistykset, säätiöt ja verotus: käsikirja yleishyödyllisten yhteisöjen verotuksesta. Edita, Helsinki.

Taloushallintoliitto. Kirjanpidon ABC. <https://taloushallintoliitto.fi/kirjanpidon-abc>. Luettu 4.4.2020.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2020. Sosiaalibarometri 2020: Korona vahvisti kolmannen sektorin roolia viranomaistoiminnan kumppanina. <https://thl.fi/fi/-/sosiaalibarometri-2020-korona-vahvisti-kolmannen-sektorin-roolia-viranomaistoiminnan-kumppanina>. Luettu 4.9.2020.

Tilastokeskus. Käsitteet. Taloudellinen yhdistys. https://www.stat.fi/meta/kas/talou del_yhd.html. Luettu 28.3.2020.

Tornikoski, Pia 2020a. Miljoonia (vai) mokkapaloja. Opas yleishyödyllisen yhteisön varainhankintaan. Sivistysliitto kansalaisfoorumi Skaf ry.

Tornikoski, Pia 2020b. Pääsihteeri. Vastuullinen Lahjoittaminen ry - Ansvarsfullt Donerande rf, Helsinki. Haastateltu 25.3.2020.

Tuloverolaki 30.12.1992/1535. Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19921535> Luettu 22.1.2020.

Valtioneuvosto 2020. Uusi rahankeräyslaki voimaan keväällä 2020. https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/1410869/uusi-rahankerayslaki-voimaan-kevaalla-2020. Luettu 12.3.2020.

Vastuullinen lahjoittaminen ry 2020a. Valan jäsenjärjestöt. <https://www.vala.fi/lahjoittajille/valan-jasenjarjestot>. Luettu 21.3.2020.

Vastuullinen lahjoittaminen ry 2020b. Varainhankintaa harjoittavien yhteisöjen hyvästä hallintotavasta. http://www.vala.fi/uploads/XKoKUAzR/Varainhankintaa-harjoittavien-yhteisöjen-hyvasta-hallintaotavasta_2013.pdf. Luettu 21.3.2020.

Vastuullinen lahjoittaminen ry 2020c. Vastuullinen Lahjoittaminen - Ansvarsfullt Donerande. <https://www.vala.fi/vastuullinen-lahjoittaminen-ry>. Luettu 21.3.2020.

Vilka, Hanna 2005. Tutki ja kehitä. Tammi.

Virén, Matti 2014. Yleishyödylliset yhteisöt Suomessa: Verot, lahjoitukset ja avustukset tutkimuksen kohteena. Hanken School of Economics Research Reports 74. Helsinki.

Verohallinto 2020a. Ennakkoratkaisuhakemus – yhdistys ja säätiö. https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/tietoa-yritysverotuksesta/ennakkoratkaisu_tai_poikkeuslupa/yhdistys-ja-saatio/. Luettu 14.3.2020.

Verohallinto 2020b. Lahjoitusvähennys henkilöverotuksessa. https://www.vero.fi/syvennavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48559/lahjoitusvahennys_henkiloverotuksessa/. Luettu 14.3.2020.

Verohallinto c. Milloin yhdistys tai säätiö on yleishyödyllinen? https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/tietoa-yritysverotuksesta/tuloverotus/yhdistys-ja-saatio/milloin_yhdistys_tai_saatio_on_yleishyo/. Luettu 28.3.2020.

Verohallinto 2020d. Verohallinnon nimeämät lahjoituksen saajat. <https://www.vero.fi/contentassets/cf73c98bafef4260aba3ac48db13b5df/julkinen-lista-nime%C3%A4misp%C3%A4%C3%A4t%C3%B6kset-27.1.2020.pdf>. Luettu 14.3.2020.

Verohallinto 2020e. Verotusohje yleishyödyllisille yhteisöille. <https://www.vero.fi/syvennavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/47999/verotusohje-yleishy%C3%B6dyllisille-yhteis%C3%B6ille2/>. Luettu 14.3.2020.

Yhdistyslaki 26.5.1989/503. Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1989/19890503#L6P35>. Luettu 28.3.2020.

Kyselytutkimuksen kysymykset

Taustatiedot

1 Sukupuoli

- Nainen
- Mies
- En halua kertoa

2 Ikä

- alle 20 vuotta
- 21–30 vuotta
- 31–40 vuotta
- 41–50 vuotta
- 51–60 vuotta
- yli 61 vuotta
- En halua kertoa

3 Koulutus

- Peruskoulu
- Ammattikoulu
- Ylioppilastutkinto
- Ammattikorkeakoulututkinto
- Yliopisto- tai korkeakoulututkinto
- En halua kertoa

4 Elämänvaihe

- Naimaton, asun vanhempien luona
- Asun yksin
- Naimisissa/avopari ei lapsia
- Naimisissa/avopari on lapsia
- Yksinhuoltaja, aikuinen, asun lasten kanssa
- Pariskunta, lapset eivät asu kotona
- Jokin muu

5 Kotitaloutesi yhteenlasketut tulot veroja vähentämättä ovat keskimäärin kuukaudessa.

Jos et tiedä tarkkaa lukua, niin kerro arviosi.

- alle 1000 €
- 1000–1999 €

- 2000–2999 €
- 3000–3999 €
- 4000–4999 €
- 5000–5999 €
- 6000–6999 €
- 7000–7999 €
- yli 8000 €
- En halua kertoa

Lahjoittaminen

6 Kuinka paljon lahjoitat yhdistyksille vuoden aikana? Arvioi summa euroina.

7 Kuinka usein olet viimeisen vuoden aikana lahjoittanut eri yhdistyksille?

- kertaa vuodessa
- 2–4 kertaa vuodessa
- 6–8 kertaa vuodessa
- 9–11 kertaa vuodessa
- 12 kertaa tai useammin vuodessa

8 Kuinka monelle eri yhdistykselle olet viimeisen vuoden aikana lahjoittanut?

- yhdistykselle
- 2–3 yhdistykselle
- 4–5 yhdistykselle
- 6–7 yhdistykselle
- 8 tai useammalle yhdistykselle

9.1 Millä tavalla olet lahjoittanut viime vuoden aikana? Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.

- Keräyslippaaseen
- Kolehtiin
- Kertalahjoituksen
- Kuukausilahjoituksia
- Tekstiviesti-/puhelulahjoituksen
- Suurlahjoituksen (yli 3 000 €)
- En mitään näistä
- Joku muu

9.2 Jos vastasit edelliseen kysymykseen joku muu, mikä?

10 Kuinka tärkeitä seuraavat asiat ovat, kun harkitset lahjoittamista yleishyödylliselle yhdistykselle?

Erittäin tärkeä Melko tärkeä Vähän tärkeä Ei ollenkaan tärkeä En osaa sanoa

Rahaa keräävä yhdistys tekee merkittävää työtä

Rahaa keräävä yhdistys on tunnettu

Rahankeräyslupa on selkeästi ilmoitettu

Saan riittävästi tietoa mihin lahjoitusrahoja käytetään

Lahjoituksen maksaminen on tehty helpoksi

Yhdistyksellä on pienet hallintokulut ja suurin osa lahjoituksestani menee kerättyyn kohteeseen

Lahjoitusrahat käytetään kustannustehokkaasti autettavaan kohteeseen

Rahaa keräävä yhdistys ei pyydä lahjoituksia jatkuvasti

11 Saatko tietoa, miten lahjoittamiasi rahoja on käytetty?

- Saan paljon tietoa
- Saan jonkin verran tietoa
- Saan vähän tietoa
- En saa yhtään tietoa
- En osaa sanoa

12.1 Millä tavalla haluat tietää, miten lahjoittamiasi rahoja on käytetty? Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.

- Yhdistyksen toiminta- ja vuosikertomuksesta
- Yhdistyksen verkkosivuilta
- Sosiaalisesta mediasta
- Kotiin lähetettävästä kirjeestä
- Kotiin lähetettävän lehden kautta
- Sähköpostilla lähetettävästä uutiskirjeestä
- Joku muu

12.2 Jos vastasit edelliseen kysymykseen joku muu, mikä?

13.1 Mikä saisi sinut lahjoittamaan enemmän? Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.

- Minulla olisi enemmän tietoa, mitä rahoillani on saatu aikaan
- Voisin vaikuttaa enemmän, miten lahjoittamiani rahoja on käytetty
- Voisin vähentää lahjoituksen verotuksessani
- Lahjoittaminen olisi helpompaa
- Voisin luottaa paremmin lahjoitukseni perille menemiseen
- Minulle markkinoitaisiin enemmän lahjoittamista
- Minulla olisi itsellä parempi taloudellinen tilanne

- Ei mikään
- Joku muu

13.2 Jos vastasit edelliseen kysymykseen joku muu, mikä?

14.1 Valitse seuraavista vaihtoehtoista itsellesi sopivin

- Olen tehnyt testamentin, jossa yhtenä saajana on yleishyödyllinen yhdistys
- Voisin tehdä testamentin, jossa yhtenä saajana on yleishyödyllinen yhdistys
- En todennäköisesti tekisi testamenttia, jossa yhtenä saajana on yleishyödyllinen yhdistys
- En missään tapauksessa tekisi testamenttia, jossa yhtenä saajana on yleishyödyllinen yhdistys
- Joku muu

14.2 Jos vastasit edelliseen kysymykseen joku muu, mikä?

15 Mitä muuta haluaisit kertoa lahjoittamisesta yleishyödyllisille yhdistyksille?

Haastattelujen teemat

Haastattelu 25.3.2020, haastateltavana Vastuullinen lahjoittaminen ry:n pääsihteeri Pia Tornikoski.

- Varainhankinnan vastuullisuuden edistäminen
- Väärinkäytösten ehkäisy yhdistyksissä
- Suomalaisten lahjoittaminen
- Lahjoitusrahojen käytöstä viestiminen
- Yhdistysten taloushallinnon haasteet lahjoitusten suhteen

Haastattelu 04.06.2020, haastateltavana toiminnanjohtaja Hanna Ranssi-Matikainen.

- Yhdistyksen taustatiedot
- Yhdistyksen verotus ja kirjanpito
- Raportointi ja budjetointi yhdistyksessä
- Rahankeräyslupa
- Väärinkäytösten ehkäisy
- Yhdistyksen kehityskohteet lahjoituksiin liittyen